Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 34 iulie 2006

De la Decebal 2006 la Tomiris 2007

Revistă distinsă cu PREMIUL DE EXCELENȚĂ al ARP 2006

EDITORIAL

CÂRCOTEALA DE PE URMĂ

de Vladimir Brilinsky

Indiscutabil, faimoasa colivă de la Orăştie a făcut să curgă multă cerneală prin gazetăria românească. Cum era şi normal, părerile s-au împărţit aproape frăţeşte între prezentarea corectă a momentului şi cârcoteala inerentă unui astfel de eveniment pe care vrem, nu vrem, trebuie să recunoaştem că nu-l întâlnim în fiecare zi. Cârcotelile, la rândul lor, s-au împărţit şi ele în două. Tot frăţeşte. Unele spuse, pur şi simplu, de dragul de a nu fi de acord cu ceilalţi, lucru normal într-o democraţie jurnalistică, iar altele răsărite din imposibilitatea unora de a pricepe semnificaţia reală a momentului. Primul care a sărit la baionetă a fost simpaticul Mircea Dinescu, cel care de 16 ani şi mai bine se tot face că lucrează. În stilu-i caracteristic, vorbea despre colivă ca un parastas făcut în memoria lui Decebal. Alţii puneau în balanţă prezenţa preoţilor la un moment ce comemorează un păgân, cum era Decebal, lucru de altfel interzis de Biserica Ortodoxă.

Pentru lămurirea celor care nu au înţeles sau nu au vrut să înţeleagă, se cuvin câteva precizări care ar putea clarifica lucrurile.

În nici un comunicat de presă, în nici o declaraţie a organizatorilor nu s-a pronunţat cuvântul parastas, deci folosirea acestui termen legat de momentul de la Orăştie este în cel mai fericit caz, pentru cei care l-au folosit, rău intenţionată.

Apoi trebuie să se înţeleagă un lucru. Coliva nu este apanajul creştinătăţii. Este dovedit arheologic faptul că grâul nu era doar o mâncare de bază a lumii dacilor, ci şi una ritualică. Prezenţa a sute de kilograme de grâu carbonizat în Incinta Sacră la Sarmisegetusa, acolo unde se desfăşurau libaţiuni cu diferite prilejuri, este grăitoare în acest sens. Fructierele de la Sarmisegetusa erau folosite - spun istoricii - tocmai pentru a se mânca grâu la ocaziile respective. Că acea fiertură de grâu nu purta numele de colivă şi că nu avea bomboane colorate deasupra asta este altceva. Este o certitudine însă că rădăcinile solide ale colivei creştine se află în păgânism.

Arheolog de ocazie, natura dezvăluie lucruri nebănuite. Grâu dacic la rădăcina unui copac doborât de furtună

Dacă această colivă de la Orăştie a fost înfăptuită de nişte oameni care sunt creştini, este absolut normal ca un preot sau, după dimensiunile evenimentului, un sobor de preoţi, să binecuvânteze întreprinderea acestor oameni. Orice creştin adevărat, înaite de a se aşeza la masă, cere binecuvântarea pentru bucatele de pe masă şi acest lucru l-au făcut cei care au hotărât că 1900 de ani scurşi de la moartea lui Decebal merită marcaţi aşa cum se cuvine. În concluzie, preoţii nu au oficiat un parastas, ci au binecuvântat o întreprindere a unor oameni care au convingerea că spiritul de sacrificiu al Regelui Decebal a meritat o cinstire pe măsură.

P.S. Nu ştim câte coincidenţe trebuie să se mai înfăptuiască la Sarmisegetusa Regia pentru a ne lămuri de sacralitatea acelui loc. Ultima a avut loc exact în ziua de 1 iulie, când la Orăştie se împărţea coliva lui Decebal. O furtună rebelă a scos din pământ câţiva copaci de pe una din terasele Incintei Sacre. Sub rădăcinile unuia din ei, arheologii au descoperit un depozit de grâu de dimensiuni impresionante. Coincidenţă sau speculaţie?

La această întrebare va răspunde, odată şi odată, istoria.

•

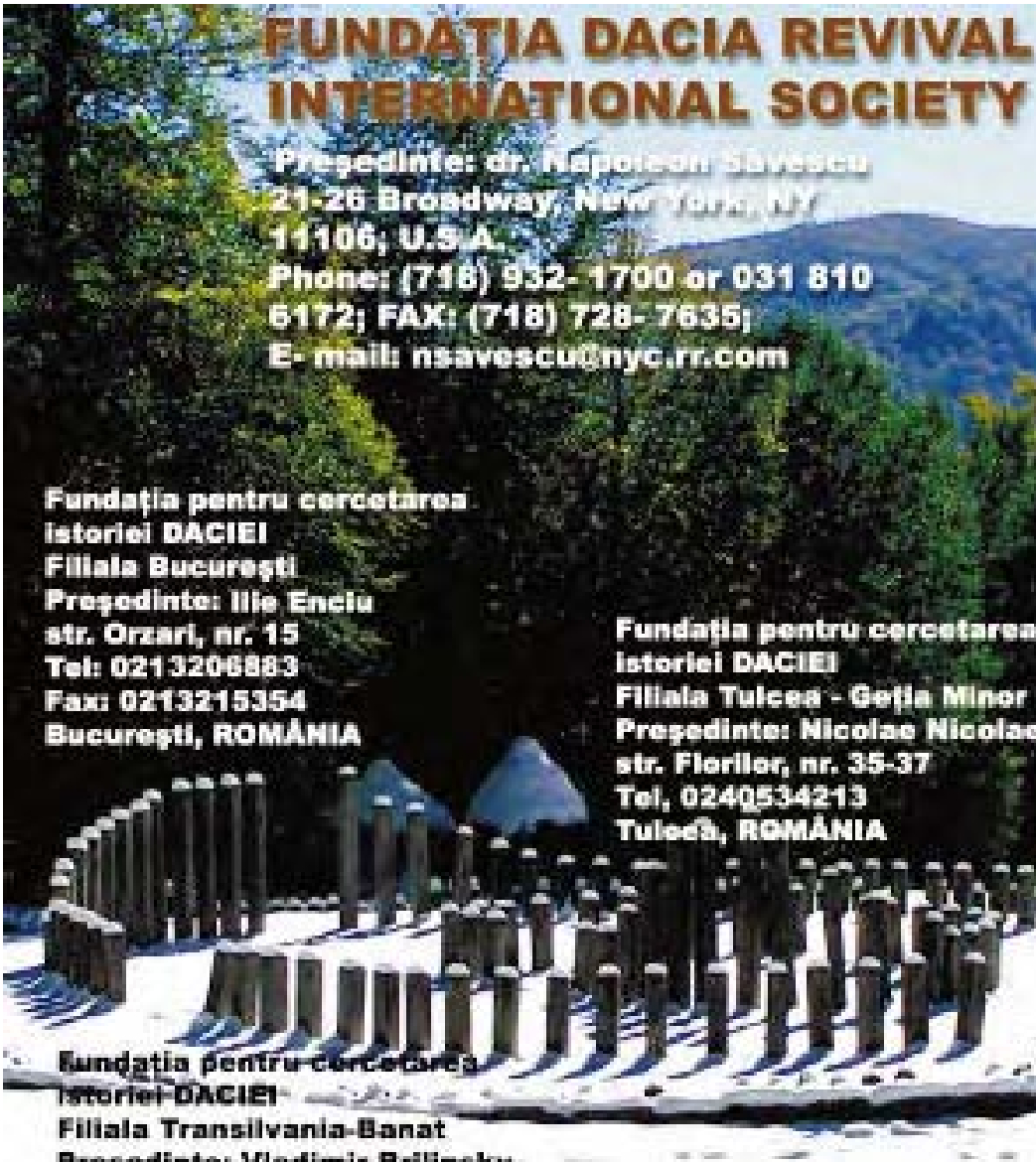

Dacă doriţi să deveniţi membru al Fundaţiei DACIA REVIVAL, vă invităm să vă adresaţi unuia din filialele ce aparţin acestei fundaţii

CIVILIZAȚII ANTICE ALE EUROPEI TEMPERATE

Ferencz Iosif Vasile

Civilizația dacică, fără nici o îndoială a fost una remarcabilă, ca dovadă este şi interesul deosebit care i-a fost acordat, de către lumea ştiințifică şi de către publicul larg. Din păcate ea este cunoscută astăzi mai ales datorită descoperirilor arheologice, dar şi în acest fel a putut fi recuperat un mare volum de informații cu ajutorul cărora este posibilă reconstituirea într-o măsură oarecare, a vieții comunităților umane din acea perioadă.

O altă sursă de informații pentru înțelegerea vieții unei populații este dată de comparația cu viața altor populații contemporane. Din acest motiv, credem că este util să prezentăm în paginile acestei reviste, pe parcursul mai multor numere, una dintre civilizațiile contemporane, cu care dacii au intrat în contact în mai multe rânduri. Aşa cum reiese şi din titlul acestui material, este vorba despre celți.

CELȚII (II)

În numărul anterior am prezentat unele aspecte ale civilizației celtice din Europa, în prima epocă a fierului. În încheierea materialului remarcam că la sfârşitul sec. VI şi mai ales în prima jumătate a sec. V a.Chr., societatea celtică din zona nord-alpină a fost bulversată de profunde transformări. Acea „lume a prinților", pe care am încercat să o descriem, s-a dezintegrat într-un timp foarte scurt, pe parcursul doar a câtorva decenii.

Cauzele acestei transformări îşi au originea în modificările survenite în cadrul structurii comunităților. Puternicii aristocrați ai secolului precedent au lăsat locul unor „conduceri colective" reprezentate de războinicii diverselor grupuri tribale care se manifestau în alte moduri decât „principii" anteriori. Este vorba, prin urmare, de o adevărată „revoluție democratică".

Se naşte, astfel o altă lume, căreia îi este specifică un alt mod de trai, alte trăsături spirituale, sau altfel spus, ia naştere un nou şi diferit tip de civilizație. Urmele materiale ale vieții comunităților omeneşti din zonele în care autorii antici, începând din secolul al V-lea îi atestă pe celți, au fost descoperite de arheologi. Însă în spatele aceloraşi tipuri de artefacte, uneori se ascund reprezentanți ai mai multor etnii. Din acest motiv, cercetătorii utilizează termenul de „cultură arheologică" pentru a desemna manifestările vieții de zi cu zi, ale unei populații, dintr-un anumit teritoriu, aşa cum se reflectă prin descoperirile arheologice.

Savantul suedez Hans Hildebrandt, la sfârşitul secolului al XIX-lea, pe baza cunoştințelor acumulate până în acea perioadă, a împărțit „epoca fierului", adică ultimul mileniu înaintea erei creştine, în două etape. Prima, a numit-o, aşa cum remarcam într-un număr anterior al acestei reviste, după numele unei stațiuni arheologice din Austria - Hallstatt.

Tot cu aceeaşi ocazie, pentru a desemna civilizația materială a celților din cea de a doua jumătate a epocii a fierului, a propus termenul de La Tčne*, după numele unei stațiuni situate la una dintre extremitățile Lacului Neuchâtel, din Elveția de astăzi. Tot în secolul al XIX-lea, francezul Gabriel de Mortillet a încercat înlocuirea termenului* La Tčne *cu acela de* perioadă galică *sau* marniană*, denumire care nu a reuşit să se impună.*

Ulterior, termenii: hallstattian *sau* latčnian *au fost folosiți şi pentru a desemna civilizația materială a altor populații din Europa temperată. Însă utilizarea lor în alte spații geografice decât cele locuite de celți este controversată. Părerile sunt, deci, împărțite, spre exemplu, pentru ariile aflate astăzi pe teritoriul României, s-a propus utilizarea termenilor de* Hallstatt românesc *sau* Hallstatt carpato-danubian*, dar sunt şi alte păreri care susțin teza utilizării termenului de* primă vârstă a fierului.

Noțiunea de civilizație La Tène

Pentru cea de a doua vârstă a fierului, tendința actuală a istoriografiei este de a face cât mai clară distincția dintre termenul de celți*, care se referă la o apartenență etnică, determinată de limbă şi acela de* latčnian*, care se refera la un anumit tip de cultura*

Colane din aur de la Erstfeld, Elveția (după Ruth și Vincent Megaw)

materiala chiar daca noțiunea de civilizație La Tčne *a fost uneori utilizată cu un sens mai larg decât aceea de* civilizație celtică.

Istoricii contemporani sunt de părere că data de la care se poate vorbi despre o identitate culturală specifică celților, poate fi fixată în secolul al V-lea î. Chr., însă celticitatea lingvistică a populațiilor care au adoptat cultura materială de tip La Tčne nu este confirmată decât în zonele de contact cu civilizațiile mediteraneene. Ca atare, este acceptat faptul că aria de răspândire a culturii latčniene include ți populații având un substrat neceltic.

Naşterea unei noi lumi

*Aşadar, în perioada situată la sfârşitul secolului al VI-lea şi mai ales la sfârşitul secolului următor, au loc transformări profunde ale societății celților de la nord de Alpi, în urma cărora acea ,,*lume a prinților*" dispare, lăsând locul unor ,,conduceri colective" la nivelul războinicilor grupurilor tribale. Aceste modificări au avut urmări ce au putut fi sesizate pe cale arheologică și se referă la dispariția marilor centre fortificate, aşezările rurale devenind principalul tip de habitat. Tot acum se remarcă dispariția mormintelor tumulare cu inventare fastuoase, locul lor fiind luat de cimitirele plane birituale, în care mobilierul funerar nu mai indică diferențe sociale mari. Armele se regăsesc în mormintele aristocrației războinice, definind îndeletnicirea aproape exclusivă a acesteia.*

Comerțul realizat între zona transalpină şi lumea mediteraneană se re-orientează în sec. al V-lea, un rol important în mijlocirea acestor relații fiind jucat de centrele etrusce din nordul Italiei.

Pe plan economic, se constată, cu predilecție de la jumătatea secolului al V-lea generalizarea metalurgiei fierului. În domeniul ornamentelor produselor metalurgice şi mai ales a acelora prezente pe obiecte din bronz se observă apariția unor motive noi a căror proveniență trebuie căutată în mediul etrusc. Utilizarea roții olarului la producerea ceramicii se realizează pe scară largă, ducând la modificarea formelor vaselor şi la o producție destinată unei piețe mai vaste.

Arta

Uniformitatea culturii celtice din secolul al V-lea poate fi cel mai bine observată în domeniul artei. Acel Prim stil *care caracterizează arta acestei*

Coif din fier și bronz aurit, descoprit la Agris, Franța (după Ruth și Vincent Megaw).

perioade, rezervat aristocrației are un caracter „internațional", chiar dacă se pot observa și aspecte regionale. Trăsăturile prin care sunt definite particularitățile acestui prim stil, sunt sobrietatea, realismul și tendințele manieriste prin care sunt interpretate în manieră celtică motive ornamentale clasice și orientale.

***

Transformările și restructurările înregistrate la începutul epocii La Tčne, care au fost descrise anterior au creat anumite tulburări în cadrul comunităților celtice, la care se poate adăuga și o creștere demografică, pot fi considerate cauze care au contribuit la declanșarea migrațiilor, în secolul IV î. Chr. Zonele din care contingentele de celți au pornit spre Italia și spre ținuturile danubiene sunt situate astăzi pe teritoriul mai multor state: Elveția, Austria, Germania, Franța.

Tradiția istorică înregistrată de Titus Livius, consemnează creșterea demografică în rândul biturigilor *conduși de regele* Ambigatus*, care găsește soluția rezolvării excedentului prin colonizarea altor regiuni. Astfel, doi nepoți ai săi, vor conduce două contingente ce se vor îndrepta, unul spre sud, altul spre est. Aceeași tradiție este consemnată și de Trogus Pompeius.*

Asupra deplasărilor istorice ale celților, în cea de a doua epocă a fierului, ne vom îndrepta atenția în numerele care vor urma.

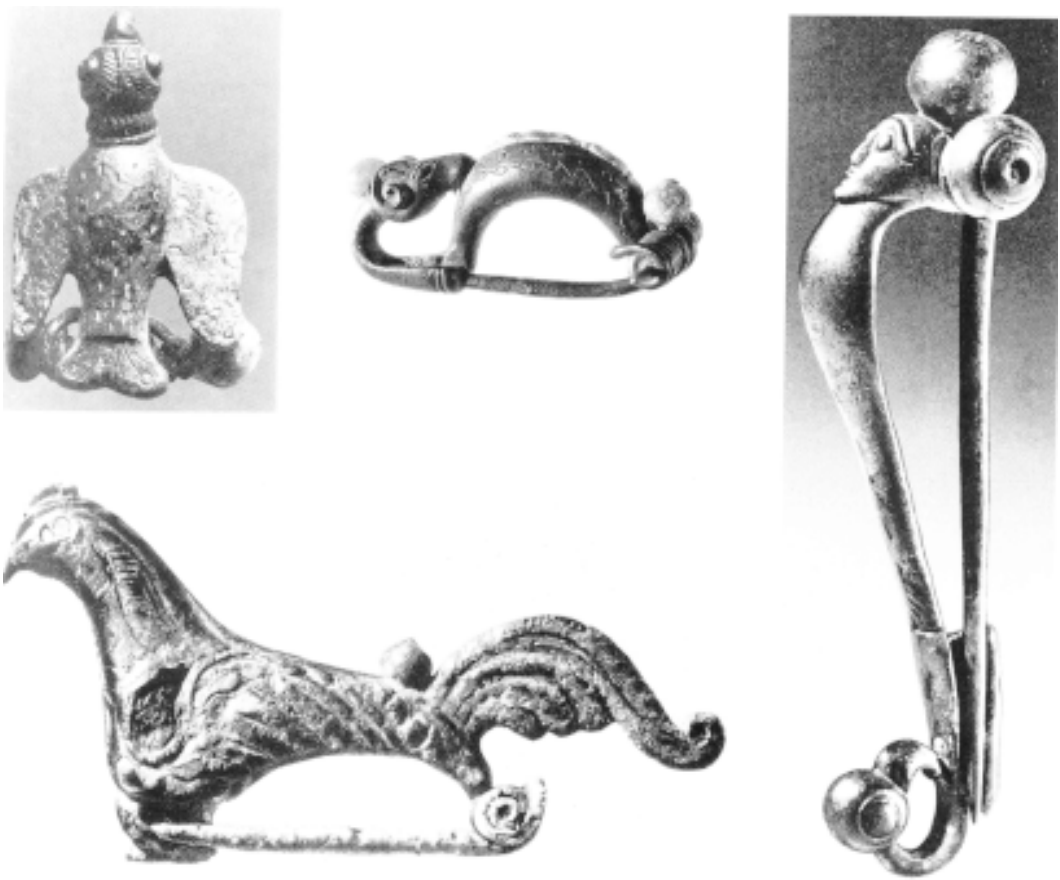

Accesorii vestimentare cu ornamente zoomorfe specifice artei Primului stil (după Ruth și Vincent Megaw)

O IDEE CARE POATE PRINDE CONTUR

Vladimir Brilinsky

Încă de la începutul lor, olimpiadele au constituit un prilej pentru ca diferite popoare sau etnii să-şi măsoare forţele în încleştări bărbăteşti fără vărsare de sânge. Parafrazând proverbul „Când muzele vorbesc, armele tac", putem să trecem pe tărâmul întrecerilor sportive şi să privim încleştări bărbăteşti pline de vigoare şi de spectaculozitate care înlocuiesc rivalităţile armate sau cele conjuncturale cu cele sportive.

Cu atât mai surprinzător poate fi privită o astfel de întrecere undeva, prin locurile unde cu mii de ani în urmă sălăşluiau dacii, brav popor antic, şi care şi-a transmis, din generaţie în generaţie, spiritul curat şi bărbătesc, până în zilele noastre. La poalele cetăţii dacice Piatra Craivi, acolo unde unii susţin că Decebal şi-ar fi aflat sfârşitul, în satul Cricău, un sat cu oameni de ispravă şi unde vinul bun este la el acasă, a avut loc, în 24 iunie, prima ediţie a „Festivalului Cetăţilor Dacice". În ultimul timp, nu a fost greu de observat că în judeţul Alba bate un vânt binefăcător care umflă pânzele dacilor ducându-i pe locul meritat în istoria neamului nostru. Muzeul Unirii din Alba Iulia, cu un director tânăr, inteligent, plin de ambiţii, dar mai ales lipsit de prejudecăţi şi fundaţia Sarmisegetusa, o adunare de oameni inimoşi şi cu dragoste de ceea ce înseamnă istoria dacilor, şi-au dat mâna în iniţierea acestei sărbători. Alături de ei, s-au aflat Consiliul Local şi Primăria comunei Cricău, gazde fără reproş ale manifestării şi, peste toate acestea, Consiliul Judeţean Alba, cu un adevărat căpitan la timonă - l-am numit pe Ion Dumitrel, un adevărat iubitor de istorie veche, de istorie a dacilor, dispus să facă acele sacrificii pe care predecesorii săi le-au neglijat atâţia ani la rând. Dominat

acestea au întregit un tablou al unei manifestări de ținut minte. Şi dacă ne gândim că astfel de oaze de dacism se nasc şi se dezvoltă pe rând prin țară, cu aceleaşi rădăcini în propăşirea istoriei dacilor, nu vedem de ce aceste întreceri nu ar căpăta un caracter național cu participanți din toate centrele unde inima dacilor nu a încetat să bată. De la Braşov la Hunedoara, de la Alba la Timiş, din Maramureş la Bucureşti se consumă energie, timp şi bani pentru a arăta ce au însemnat dacii pentru istoria noastră şi nu vedem de ce aceste energii nu ar putea fi consumate în veritabile olimpiade ale dacilor organizate pe rând de fiecare din aceste centre. Este aceasta o idee, care odată conturată prin contribuția tuturor celor implicați, ar putea duce la manifestări cu adevărat naționale.

O dată cu festivalul de la Cricău, sămânța a fost sădită. Rămâne de văzut în ce fel de pământ a fost sădită şi, mai ales, cine va culege roadele.

de un patriotism local evident şi deschis colaborării, timid la început, dar deosebit de îndrăzneț pe măsură ce pătrunde tot mai adânc în miezul problemei dacice, Preşedintele Consiliului Județean Alba se dovedeşte a fi un adevărat port-drapel în bătălia pentru redescoperirea istoriei pierdute.

Zece probe sportive au pus la încercare forța, inteligența, măiestria şi chiar puterea de „a se bate" cu vinul, câteva mii de oameni veniți de pe toate meleagurile Albei, o organizare fără reproş, o vreme care deopotrivă a ținut cu organizatorii şi cu spectatorii, toate

INTERVIU CU UN DAC ADEVĂRAT

L-am întâlnit pe dl. Ion Dumitrel, preşedintele Consiliului Judeţean Alba, la Festivalul Cetăţilor Dacice de la Cricău. A fost destul de greu de realizat această întâlnire. Spre deosebire de predecesorii săi, obişnuiţi cu suite de tot felul, cu panglici festiviste, cu discursuri pompoase, cu locul de onoare ocupat în faţa tuturor şi, dacă se putea, chiar izolat festiv de „gloată", pe Ion Dumitrel l-am găsit cu greu prin mulţime. În căldura toridă a unei zile fierbinţi de iunie, printre copii şi bătrâni, printre curioşi de tot felul, modest, discret, deloc afectat, preşedintele Consiliului judeţean Alba a acceptat o discuţie despre daci cu o naturaleţe remarcabilă. Am avut strania senzaţie că ne cunoaştem de 1900 de ani şi mai bine.

Rep.: De ce dacii şi nu romanii, aici, în judeţul Alba?

ION DUMITREL: Pentru simplul fapt că aici ne aflăm în preajma cetăţilor dacice de la Cugir, Căpâlna şi cea de la Piatra Craivei, aici unde totul respiră a istorie dacică. Acţiunile noastre de promovare a istoriei dacice şi a acestor locuri au o dublă semnificaţie. În primul rând, punerea în valoare din punct de vedere turistic a întregii zone prin exploatarea acestei moşteniri pe care o avem de la strămoşii noştri şi, în al doilea rând, dorim să amintim unora care au uitat sau altora care nu ştiu că istoria noastră începe cu dacii şi cu toţii trebuie să fim conştienţi de acest lucru. Nu în ultimul rând, prin manifestarea de astăzi, dorim să transmitem un mesaj tuturor românilor şi tuturor localităţilor care au în zona lor cetăţi dacice.Un mesaj de unire în spirit dacic prin care îndemnăm la organizarea la nivel naţional a unor astfel de manifestări. Am costatat cu dezamăgire că mulţi dintre concetăţenii noştri şi-au uitat sau şi-au neglijat aceste origini dacice şi de aceea dorim să

promovăm astfel de acțiuni. Revenind la capitolul turism, de acum un an am început să lucrăm la punerea în valoare a acestor cetăți prin marcarea lor și prin elaborarea unui plan de măsuri de conservare, de protejare și chiar de restaurare, un plan care nu va rămâne doar pe hârtie, cum s-a făcut până acum, ci unul care prinde viață. Chiar anul acesta am alocat sume importante pentru dezvoltarea cercetării la Piatra Craivei iar la Căpâlna s-au întreprins lucrări de ecologizare a zonei.

Rep.: Care sunt resorturile care vă împing să investiți pentru daci și cam cât veți investi pe perioada mandatului dumneavoastră ?

ION DUMITREL: Există alături de noi foarte mulți oameni pasionați de istoria dacilor, unii mai în vârstă, alții mai tineri, cu toții având inițiative care de care mai îndrăznețe și mai viabile. Prin activitățile lor, au demonstrat seriozitate și dăruire și nu mă feresc să spun că m-au cam contaminat cu acest entuziasm. Am ținut cont și vom ține în continuare de părerile și inițiativele lor pe care le vom sprijini. Vom investi atât cât este nevoie pentru ca aceste cetăți să fie puse în valoare. Este aceasta - dacă vreți - o valoare inestimabilă care, gestionată la potențialul real, poate aduce numai beneficii, atât în plan turistic cât și istoric. Și ca să vă satisfac parțial curiozitataea pentru suma care va fi investită, să știți că nu vor fi bani deloc puțini în această acțiune.

Rep.: Aceeași pasiune o manifestați și pentru istoria romană ?

ION DUMITREL: De istoria romană s-au ocupat alții înaintea noastră, în cercetări ample și laborioase. Noi ne ocupăm acum de ce nu s-au ocupat alții, fiind conștienți de decalajul existent între cercetarea romană și cea dacică. Cercetarea și valorificarea dacică a fost una precară și vrem să o aducem la un nivel cât mai apropiat de normalitate. Asta nu înseamnă că dacă vom întâlni în cercetările ce se vor întreprinde vestigii romane, le vom da la o parte. Ele fac parte din istoria noastră și trebuie tratate ca atare. Spun doar că prioritatea noastră la această oră sunt dacii și istoria lor pe nedrept neglijată atâta timp. Dar, în tot ceea ce vom face de acum încolo, trebuie să fim convinși că ce vom lăsa în urma noastră va fi de folos generațiilor următoare și niciodată nu ne va fi rușine de ce am realizat în acest domeniu.

Interviu consemnat
de Vladimir Brilinsky

GAZETA de SUD
COTIDIAN AL OLTENILOR DE PRETUTINDENI

Ziar de informație, evenimente, anchete, sport, mare și mică publicitate

Redacția în Craiova, cod.200420,
str. Câmpia Islaz nr.97A
Tel: +40 0251-413 100; +40 0251-413 200
Fax: +40 0251-410565
e-mail: office@gds.ro, www.gds.ro
România

CAPUL DE LUP - STINDARD AL DACILOR

dr. Mihai Zamfir

Departe de a fi un simplu însemn militar, chiar dacă funcţia militară este prevalentă şi constituie forma principală de manifestare, drapelul dacilor este, în fapt, mult mai mult decât ceea ce se vede (şi de regulă nu se înţelege în întregime), existenţa lui constituind etapa finală a unui proces evolutiv îndelung de cristalizare a identităţii etnice a dacilor. Întocmai ca şi limba, religia şi multe alte fenomene care îi definesc pe daci, drapelul – instituţie fundamentală a regatului dacilor, face obiectul unei evoluţii nu numai îndelungi, dar în final, şi cu un efect unificator singular în lumea antică. Aceasta revine la a spune că oriunde vorbim despre un regat dacic sau despre un grup mai mare sau mai mic de războinici daci, vorbim despre însoţitorul lor inevitabil drapelul cu cap de lup şi trup de şarpe, la al cărui picioare dacii mor fericiţii aşa cum azi, noi urmaşii lor nu concepem să murim decât la picioarele crucii.

Funcţia militară a drapelului constituie, de fapt, afirmaţia ultimă şi cea mai hotărâtă a identităţii naţionale a acestui brav popor din care noi nevrednicii avem nemeritata cinste de a ne trage. Trebuie să observăm că acest drapel capul de lup urlător şi cu trup de şarpe este extrem de particular în condiţiunile unei comparaţii, chiar şi sumare, cu semnele romane omoloage – vexiliile. Acestea erau în mod strict drapelul de luptă şi individualizau prin imagini proprii diferite unităţi de luptă. Despre un drapel unic al Romei nu se poate vorbi aşa cum se poate vorbi despre cel al Daciei. Drapelul de luptă al armatei dacilor, era, de fapt, drapelul regatului dac şi reprezenta sufletul sfânt al poporului daco-get. Chiar şi după aşa zisa cucerire a Daciei, unităţile militare ale Romei în care luptau dacii, mergeau la luptă sub acelaşi drapel prin care luptătorii îşi afirmau identitatea de neam fără ca Roman să fi avut puterea de a interzice acest simbol ce corespundea unei realităţi istorice pe car nu o putuse elimina pe câmpul de luptă – regatul Daciei. Luptând, ei (dacii) refuzau să moară altfel decât sub drapelul neamului lor, adică, în acest fel ei mureau ca daci, aşa cum azi românul moare cu preot şi cruce de cap.

De asemenea situaţia ilustrează sentimentul necondiţional al apartenenţei lor la neam şi constituie un fenomen cu rădăcini mult prea adânci în sufletul poporului dac pentru a ne interzice tratarea drapelului drept o creaţie estetico-militară ad-hoc, improvizată în timpul lui Burebista şi

Decebal. Există în mod cert un chimerism vexiliar specific dacilor care a produs acest rezultat atât de specific – şarpele cu cap de lup. În acest sens o referire la glykon, ar putea fi un moment semnificativ, cele două imagini care au în comun elementul serpentiform (corpul) plasând cele două structuri la extremităţile definitorii ale cadrului pastoral al vieţii dacilor: lupul şi oaia (NU capra). Adoptarea târzie a simbolului glykonului de către greci, adică tocmai în sec.II.d.H., atunci când constituirea panthenului lor se consumase, este o dovadă a faptului că ne aflăm în faţa unui împrumut, asupra originii căruia nu prea are sens să spunem prea multe. Evidenţele nu necesită nici demonstraţii nici comentarii. Chiar şi considerat ca ipostază a lui Asklepios, aceasta preia glykonul de la Apolo zeul tracic (hiperboreean) despre care de asemenea nu prea are sens să zicem prea multe odată ce-i cunoaştem pantheonul de origine. Poate că n-ar fi chiar lipsit de sens dacă ne-am opri o clipă la faptul că Apolo, ca fiu al lupoaicei Latona, era el însuşi, pe cale de consecinţă, tot un lup, dar care printr-un act ritualic de transfer iniţiatic de suflet şi identitate ucide şarpele, care din acel moment îi devine a doua natură şi simbol şi face obiect de veneraţie în templele sale, astfel încât Apolo apare ca zeul urano-chtonian lupul-şarpe. După cum se vede originile acestei imagini-concept sunt destul de adânci în conştiinţa dacilor.

Referindu-ne la axa pastorală oaie-lup, este evident că aceasta din urmă este manifestarea dacică, de război, prin care se impune agresorului respectul, motivul din care lupul ajunge ca emblemă naţională imaginea prevalentă în raport cu manifestarea paşnică (oaia). Un simbol de asemenea măreţie şi putere, prin care se materializează însuşi sufletul acestui popor, era unul sfânt, ceea ce ne sugerează presupunerea că el (steagul) făcea obiectul uni tratament plin de veneraţie, de care, cu mare probabilitate casta preoţească nu era străină. Personal, am convingerea că acest drapel era păstrat, într-un sanctuar, unde, într-o dava proprie, o gardă militară de elită şi un corp special de preoţi îl vegheau cu veneraţia cuvenită. De altfel, din punctul de vedere identitar credem că fabula lui Scorilio este argumentul cel mai elocvent: Într-o arenă sunt aduşi câţiva căţei flămânzi, cărora li se aruncă ceva de mâncare. Imediat aceştia se încaieră pentru mâncare. Ca nişte romani zice Scorilio. Când încăierarea este în toi, Scorilio împinge în arenă un pui de lup, care, după obiceiul neamului său merge drept spre hrană sfâşiind totul în drumul său. Căţeii care până atunci se băteau sar asupra lui uitându-şi cearta. Scorilio le spune dacilor arătând spre căţei: aceştia sunt romanii. Eu vă întreb pe dumneavoastră: lupii cine sunt (em)? Şi îmi permit încă o singură observaţie. Câinele se trage din lup. Romanii (câinii din fabula lui Scorilio) din cine se trag?

Noi lupii (dacii) ne putem trage din câini, sau nu cumva timpul curge de obicei dinspre trecut spre viitor?

Desigur simbolistica însemnelor dacilor merită mult mai mult decât bietele mele cuvinte care sunt un strigăt de luare aminte. Aceasta cu atât mai mult cu cât abudenţa urmelor este impresionată. Astfel în heraldica albaneză, blazonul regelui Blasha al-IV-lea, la 1835, era un cap de lup cu limba trifidă, sau mai precis un lup cu un trident în chip de limbă.

Motivul pentru care la albanezi se menţine simbolul iar la români nu, este unul şi acelaşi: religia.

Apariţia acestui însemn militar naţional este consecinţa unui proces mai complex în cursul căruia a avut loc o decantare de simboluri si o redistribuire de funcţiuni rituale ale acestora. Considerarea problemei din perspectiva fonetică ne obligă prin comparaţie cu fenomene lupa capitolină şi hirpiinii, la constatarea că totemismul dacic vexiliar este unul centripet în totală opoziţie cu cel roman, etrusc etc. În afara chestiunii chimerismului vexiliar al drapelului dacic se impune observaţia că acesta (drapelul) avea în afara funcţiunii imagistice, de materializare vizuală a simbolului, şi o funcţiune acustică exprimată prin emisiunea sonoră – urletul fiarei care se aruncă în luptă.

În privinţa acestei funcţiuni atât de neobişnuită, pe care o constatăm unică la un steag de luptă în antichitate credem că s-ar impune observaţia că explicaţia ar trebui căutată în condiţiile specifice de viaţă ale dacilor.

În această direcţie are sens logic să considerăm următoarea realitate istorică. În timpul luptelor dacii foloseau un bucium specific numit carnyx. Acesta avea pavilionul în formă de bot de fiară, această parte metalică fiind turnată în bronz sau în fier. Trecând peste faptul că piesa constituie o manifestare de valoare artistică certă şi că realizarea ei prin turnare (dar implicând şi alte etape de prelucrare) demonstrează practici metalurgice superioare pentru cele două vârste istorice (bronz şi de fier), este necesar să subliniem că faptul trimite la o anume diversitate tipologică, în sensul că botul de animal putea fi de: urs, lup, mistreţ, râs, bour etc. Ori în această situaţie este mult mai mult decât posibil ca respectivele carnyxuri să fi reprodus vocile fiarelor din al căror bot metalic erupeau sunetele acestor goarne militare. Astfel ele strigau cu glasul lupului, mistreţului, cerbului etc., ceea ce ne face să credem că şi steagul dacilor avea, în mod logic, glasul lupului. Nu este exclus că în interior (în gâtlejul capului de lup al drapelului) să fi existat şi o mică incintă de rezonanţa de felul oalei folosite de vânătorii de lupi la vânătoare, parte flexibilă a corpului de şarpe având funcţia de modulare a sunetului. Este

interesant să observam faptul ca până în ziua de azi unui comandat militar i se cer în primul rând două calităţi: statura (adică atitudinea, postura marţială impresionantă) şi comanda (adică vocea puternică, hotărâtă şi poruncitoare). Aceste trăsături le găsim din plin la steagul dacilor ale cărui funcţiuni (imaginistică şi austică) făceau din el conducătorul ideal care prin strigătul său chema la luptă. Era suficient un vânt cât de slab sau chiar numai deplasarea cu oarecare viteză a drapelului pentru ca teribilul strigăt de luptă să erupă din botul lupului furios chemând moartea care aduce victoria celor care supravieţuiau luptei. Sensul existenţial pe care îl are un asemenea sunet nu putea fi fundamental decât unui neam de păstori care din bucium făceau carnyx iar din carnyx acest minunat drapel strigător care convertea suflarea vântului în glasul fiarei nobile cu care acest neam brav se identifica.

De oriunde putea fi ştearsă această chemare a strămbunilor lupi dar nu din sufletul poporului de păstori, care, în ceea ce pe drept am putea numi epopee naţională (ne referim la Mioriţa) păstrează peste milenii imaginea simbolică a vântului când trece prin buciumul pus la capul viitorului mort. În toate variantele Mioriţei ciobanul cere oii năzdrăvane să fie înmormântat având la picioare lancea iar la cap buciumul pentru ca: „vântul când va bate/ prin el a străbate", ca prin ….

Atragem atenţia că practic în nici o variantă a baladei ciobanul nu cere cruce la cap, ceea ce plasează balada înainte de creştinism atunci când sufletul dacilor (chiar ungureni, vrânceni sau moldoveni) încă era legat explicit de practicile tradiţionale ale cultului morţii sub drapelul urlător. Ciobanul militar (posesorul lancii) dorea să moară însoţit de elementul etern al steagului urlător buciumul sau cavalul, aşezat la cap.

Să mai căutăm altundeva tradiţia înmormântării sub drapel?

Dacă în privinţa momentului apariţiei acestui drapel nu ne putem pronunţa aşa cum şi în privinţa momentului apariţiei unei limbi este greu să existe datări precise, în schimb în privinţa ieşirii sale din istorie (în sensul de folosire ca drapel al Daciei) ne putem pronunţa destul de corect datorită Codexului Rohonczi – operă fundamentală pentru istoria noastră naţională, a cărei cunoaştere o datorăm doamnei profesor Viorica Enăchine emitent lingvist, arheolog şi etnolog. Conform acestor date (ale Codexului), la această dată, sec.XI d.H. minunatul drapel nu mai apare deşi regatul Daciei exista, avea o armată proprie iar aceasta avea o structură şi o organizare prin care putea rivaliza cu orice armată modernă actuală. Cauza abandonării drapelului este religioasă deoarece acest regat medieval al Daciei este unul creştin ortodox în care simbolurile drapelului lupului şi şarpele nu-şi mai găseau locul căci draca, adică şarpele în limba dacilor, devine dracul, adică diavolul, în temeiul clişeului biblic al şarpelui ispititor, pe care numeroasa preoţime a dacilor – blaki îl condamnă ca simbol al răului. Singur că demonizarea şarpelui nu l-a putut smulge definitiv din sufletul dacilor, căci şi azi în afară de şarpele (ocrotitorul) casei, acesta (şarpele) continuă să fie simbolul înţelepciunii ca atribut masculin şi al frumuseţii ca atribut feminin. Şi astăzi în anumite medii rurale la vederea unei fete frumoase privitorul întreabă admirativ folosind formula clasică: Cine este şerpoaica aceasta? Dincolo de faptul asocierii acestei expresii – imagine cu cea din antichitatea indiană a naginelor femeile – şarpe, trebuie să avem în vedere folosirea termenului şerpoaică, dovadă a eliminării definitive a sensului de şarpe din sfera noţiunii de draca › dracul.

Să nu uităm practica şarpelui de ceară, a cărei semnificaţie nu poate fi alta decât una ritualică. În fine multe, foarte multe lucruri interesante s-ar putea află dintr-o analiză ceva mai atentă a unora dintre ritualurile paralele celor ortodoxe dar necondamnate de către dogmă care le admite ca necontravenindu-l. Dacă şarpele a avut parte de acest tratament, în schimb lupul, mult prea legat de identitatea dacilor şi neavând neşansa de a se afla în calea unei imagini fundamentale pentru creştinism precum ispitirea Evei, are parte de un tratament religios ceva mai blând, în sensul că el (lupul) chiar are parte de un patronaj creştin prestigios. Ceva mai mult, nu unul ci doi dintre sfinţii părinţi ai bisericii creştine sunt patroni ai lupului la creştinii ortodoxi români. Este vorba despre sfinţii apostoli Andrei şi Petru, protectori ai lupului şi prin el al întregului nostru neam de lupi. – Şi să nu uităm faptul cu valoare de simbol al descoperii la Niculiţel a capului de lup de ceramică. De fapt, religiei creştine, chiar dacă şi-ar fi propus, i-ar fi fost imposibil să scoată din conştiinţa dacilor tocmai animalul care simbolizează însăşi naţiunea dacilor. Aceştia transmit românilor pentru lup imaginea prădătorului suprem elementul fundamental, de referinţă, în expresii populare de tipul: ştiuca – lupul bălţilor, uliul – lupul păsărilor, în care lupul are nu doar valoare superlativă de element fundamental de referinţă dar şi una de captator al simpatiei celui care foloseşte expresia. Chiar şi în proverbele care se doresc denigrative, cum ar fi: „lupu-şi schimbă părul/ (năpârlind la fel ca şarpele) dar năravul ba", surprindem admiraţia pentru tenacitatea formidabilă a celui care nefiind niciodată urmărit şi deci obligat să-şi întoarcă în mod fricos capul, are gâtul ţeapăn al urmăritorului care priveşte numai înainte către pradă.

Nici nu putea fi altfel dacă ţinem cont de faptul că acest simbol includea determinanţi religioşi, militari şi naţionali care i-au însoţit pe daci de la chiar clipele intrării lor în istorie.

DECEBAL ŞI INSCRIPŢIA DE LA PHILIPPI

Prof. Doina Mureşan

Această prezentare este bazată pe două lucrări de importanţă deosebită care tratează sfârşitul lui Decebal. Este vorba despre lucrările şi studiile profesorilor doctori Von E. Petersen (prezentată mai târziu într-un articol de către Prof. Dr. H. F. Pelham) în 1908 – Leipzig, Traianus Dakische Kriege şi a lui Michael Speidel, 1965 – University of Hawaii, The Captor of Decebalus – a new inscription from Philippi.

Dr. Peterson abordează subiectul din punct de vedere arheologic şi anunţă că îşi ia iniţiativa de a corecta greşelile şi neglijenţele în care au fost induşi istoricii în ceea ce priveşte interpretarea Columnei lui Traian. Prezentate într-un volum de 150 de pagini, explicaţiile sunt extrem de revelatoare. Fără să intru în detalii, o să mă refer aici numai la faza amintită mai sus. Dr. Peterson îşi exprimă gratitudinea faţă de Cichorius, cel care a reprodus cu foarte multă atenţie reliefurile de pe columnă. Este ştiut că reliefurile de pe Columna lui Traian sunt destul de neclare, în comparaţie, de exemplu, cu columna lui Marcus Aurelius. Construită sub direcţiile lui Apolodor din Damasc, este completată de artişti necunoscuţi cel puţin pînă acum. Istoricul demonstrează că reliefurile nu arată numai scene de război, dar şi alte evenimente care s-au petrecut. Totodată, demonstrează că aceste evenimente sunt din când în când întrerupte neaşteptat, fără explicaţii, şi că în ceea ce priveşte cel de-al doilea război, interpretarea se concentrează aproape în intregime la primele faze. Dr. Peterson aminteşte chiar de la început că este important să se pecizeze descrierea lui Dio Cassius, t°s xĹraű t°s ĄalvkuŰaw ‹post°nai, prin care Dio precizează că se referă la « teritoriile cucerite de Decebal » şi nu la cele capturate de romani. În secvenţa de evenimente, episodul care precede venirea lui Traian pe câmpul de luptă este eliminat, adică reliefurile se opresc la classiari care aparţineau flotilei de la Dunăre (relieful. 92). Aceştia dispar, ca să apară din nou în relieful 97. Aici, Decebal este prezent şi romanii sunt presaţi teribil de atacul dacilor care se luptau pentru menţinerea poziţiei de la pod, chiar înainte de venirea lui Traian. Un alt element pe care Dr. Petersen îl pune în evidenţă este că Decebal s-a sinucis înainte de a fi capturat şi că scena nr. 145 este revelatoare, prezentându-l pe Decebal împlântându-şi pumnalul în piept. Acest argument este, de asemenea, demonstrat în inscripţia descoperită la Philippi.

O masivă piatră funerară a venit la lumină în 1965 în câmpiile de la Grammeni, un sat lângă anticul Philippi, în Macedonia. Această inscripţie în limba latină aduce informaţii mai detaliate despre cariera militară a unui soldat roman şi informaţii noi despre structura şi modul de funcţionare a armatei romane, începând cu perioada lui Domiţian. Elementul puternic aici este faptul că cercetatorul insistă să fie pus în lumină un fals care trebuie corectat. Oricât ar fi vrut militarul Maximus, autorul textului de pe columnă, să acopere adevărul - că, de fapt, Decebal s-a sinucis înainte de a fi capturat -dovezile arhivelor militare romane şi sursele literare dovedesc contrariul. Pe lângă text, piatra funerară conţine două stela care sunt explicate arheologic ajungându-se la aceeaşi concluzie. Profesorul Speidel atrage atenţia de la început că acestei descoperiri, care este prezentată pentru prima dată în articolul său, trebuie să i se dea o atenţie specială, fiind vorba de argumentarea adevărului istoric. Textul latin este

următorul :

Ti(berius) Claudius / Maximus, vet(eranus) / [s(e)] v(ivo) f(aciendum) c(uravit), Militavit / eque(s) in leg(ione) VII C(laudia) p(ia) f(ideli), fac / tus Qu(a)estor equit(um), singularis legati le / gionis eiusdem, vexil / larius equitum, item / bello Daciano ob virtu / te(m) donis donatus ab im / p(eratore) Domitiano. Factus dupli(carius) / a divo Traiano (!) in ala secu(n)d(a) / Pannoniorum, a quo et fa(c) / tus explorator in bello Da / cico et ob virtute(m) bis donis / donatus bello Daciano et / Parthico, et ab eode(m) factus / decurio in ala eade(m), quod / cepisset Decebalu(m) et caput / eius pertulisset ei Ranissto / ro. Missus voluntarius ho / nesta missione a Terent[io Scau] / riano, consulare [exerci]tus provinciae nov[ae ?Mes / opotamiae……..]

Tiberius Claudius Maximus, militar veteran, s-a îngrijit să facă această dedicație în timp ce era încă în viață. A servit loial şi cu datorie în cavaleria legiunii a 7-a Claudia, a fost făcut ofițer financiar al cavaleriei, gardian al legatului legionar, purtător de standard al cavaleriei în aceeaşi legiune, i s-au acordat decorații militare de către împăratul Domițian pentru curajul său în războiul cu Dacia. A fost promovat într-un grad plătit dublu de către divinul Traian în ala a doua a Panonienilor, a fost promovat inspector de către Traian în războiul cu Dacia, i s-au acordat decorații militare de două ori de către Traian pentru curajul său în războiul cu Dacia şi Partia, a fost făcut ofițer de urgență de către Traian în aceeaşi ala pentru că l-a capturat pe Decebal şi a adus capul acestuia lui Traian în Ranisstorum, a servit ca voluntar după ce a fost eliberat onorabil din funcție de către Terentius Scaurianus, comandant consular al armatei în noua provincie din Dacia.

Fraza ala secu(n)d(a) Pannoniorum se referă la regimentul care aparținea armatei din Moesia Superioară încă din 88 A.D. şi care, după războaiele lui Domitian cu dacii din 85 şi 86 A.D., a fost aşezată în apropierea Legiunii VII Claudia. Autorul studiului pune accent pe faptul că este o surpriză că această ala (aripa) a participat la atacurile împotriva Daciei încă din timpul lui Domitian iar apoi a participat şi în războiul din Partia. Singura explicație este că această ala a fost formată special ca să fie aşezată în Moesia şi Dacia şi că acest fel de unitate nu existase înainte, conform structurii militare romane. Deci acest regiment a fost format « ad-hoc » ca să vină în ajutorul legiunii din Moesia şi Dacia. Faptul demonstrează că Traian a fost forțat să recheme, în condiții foarte grele, trupele celor pe a căror experiență militară se putea baza. Deoarece inscripția nu precizează clar nici funcția obținută de Maximus înainte de aducerea capului lui Decebal în fața împăratului, dr. Speidel face o descriere amănunțită a rangurilor posibile prin care Maximus ar fi putut trece înainte de confruntarea cu Decebal. Se amintește şi faptul că angajarea unui centurion sau decurion în forțele auxiliare, direct de către împărat era cu totul neobişnuită; dar că în acest caz, Traian l-a promovat pe Maximus când deja era el însuşi cu armata lui în Moesia Superioară. O singură motivație se poate aprecia : pe lângă faptul că acest militar avea o reputație deosebită ca luptător, dobîndindu-şi ranguri de-a lungul experienței, legiunea avea nevoie de un nou comandant. Fostul comandant al legiunii a şaptea, Longinus, în garda căruia a servit Maximus până la acel moment, a căzut în mâinile lui Decebal la începutul celui de-al doilea razboi, în 101, şi ca urmare s-a sinucis. (Dio Casius, 68.12). Chiar dacă în zilele de astăzi încă nu este clarificată funcția de vexillarius equitum , este cunoscut faptul că era o funcție foarte înaltă, egală sau chiar superioară în optio equitum (optima funcție în cavalerie). Dar aici intervine problema adusă de inscripție. Maximus a obținut acest grad avansat încă în timpul lui Domitian, tot în Moesia Superioară, unde era centrul de confruntare, care s-a terminat în 89 A.D. Dar este înregistrat de istoricii romani faptul că Domitian a acordat dona militaria (recompense militare) în conecție cu vexillarius equitum a legiunii VII pe un complet nemeritat fundal – « participarea acestei legiuni în luptele din Moesia Superioară fiind minoră. » (Dio Cassius 67.7.2) Domitian a făcut eforturi să falsifice « succesul » de a-l fi cucerit pe Decebal, falsuri care au fost dezmințite după moartea lui. În timpul domniei lui, costul menținerii unei armate devenise enorm. Cu toate acestea, Domitian, care a rămas în istorie ca un tiran, a fost extrem de generos cu militarii. Oricum, acest împărat a primit binemeritata memoria damnatio. Cu toate că vexillarius equitum era o funcție de cavalerie foarte înaltă, tot era sub rangul de duplicarius alae, rang pe care Maximus nu l-a primit decât în timpul războiului purtat de Traian. Inscripția atestă pentru prima oară o cavalerie legionară în timpul lui Domitian. Este foarte important de specificat faptul că această funcție de vexilarius equitum în cavalerie nu a existat începând cu Vespasian, până la venirea la putere a lui Hadrian, şi că acasta este o altă excepție pe care istoricul o subliniază.

Ne intoarcem din nou la inscripție, de data aceasta la fraza singularis legati legionis eiusdem. Dr. Speidel atrage atenția că această funcție militară apare menționată pentru prima dată în această inscripție referitoarer la al doilea război cu dacii, deci în 101 A.D. « Noi suntem surprinşi că un comandant de legiune avea o gardă de singulares în plus, adăugată la equite legionis. Care erau, exact, obligațiile militare încă rămâne obscur. Cert este că li s-a atribuit o responsabilitate mare şi, judecând după rang, probabil că nu erau mai mulți decât aproximativ 120 equites legionis». Se trage concluzia că situația armatei superioare a lui Traian era deja în acel moment în preajma dezastrului. Se reamintește faptul că, în acest caz, nu putea fi vorba de o retribuție bănească datorită funcției, aşa cum foarte generos cu armata a procedat Domitian. Aici este, pur şi simplu, o situație de supraviețuire.

Documentele lui Dio Cassius vin să arunce lumina peste ceea ce Maximus a vrut să lase în inscripție, cu intenția de a rămâne în istorie « eroul » care l-a capturat şi decapitat pe Decebal. Dio Cassius relatează (68.14) că, de fapt, Decebal a « comis sinucidere ca să nu fie capturat » dar că, în timp ce murea, a fost luat în mâna romanilor. Aici îşi joacă rolul propaganda oficială imperială care prezintă faptul în mod distorsionat, ca de fapt şi această inscripție (relatează în continuare Dio Cassius).

De reținut este şi faptul că, dupa ce teritoriile cucerite în est au fost abandonate pe vremea lui Hadrian, the ala a fost mutată din nou la Dunăre când Hadrian însuşi a venit acolo în 118 « audito de tumultu Sarmatarum et Rhoxolanarum praemissis exercitibus Moesiam petit. » (auzind de răscoalele Sarmatilor si Roxolanilor, a cerut Moesiei întărituri militare.) Deci aici se arată că Traian a estimat că poate salva un număr mai mare de garnizoane din luptele cu dacii, ca unele să ramână pe loc, iar altele apoi să fie transferate în est, lucru care nu s-a întâmplat în realitate. Hadrian nu a avut încotro decât să aducă în grabă forțele care mai erau în est şi să le aşeze în Dacia. Deci Hadrian, în loc să renunțe la Dacia, de fapt şi-a mărit aşezările militare în importante puncte strategice.

Aici închei comentariile făcute pe baza acestor lucrări cu întrebarea către istoricul Eutropius, care a trăit la jumătatea secolului al doilea A.D. şi care a scris succint despre viața şi faptele câtorva împărați, începând cu Domitian. « După moartea lui Traian a fost făcut împărat Aelius Hadrianus . El a rechemat armatele din Asiria. A încercat să facă acelaşi lucru şi în Dacia, dar l-au oprit de la aceasta prietenii săi, ca nu cumva să fie dați pe mâna barbarilor o mulțime de cetățeni romani; deoarece Traian, după cucerirea Daciei, adusese o mulțime foarte mare de oameni din toate colțurile lumii romane pentru popularea oraşelor şi cultivarea ogoarelor: căci Dacia fusese secătuită de barbați în urma lungului război cu Decebal ». Oare de ce Hadrian a fost forțat să aducă trupe din Asia înapoi în Dacia ca să oprească revoltele populației ? Evident, dacă Dacia ar fi fost populată în majoritate de cetățeni rtomani, aceştia nu aveau nici un interes să se revolte împotriva Romei.

Nu putem decât să spunem că Eutropius nu a avut cunoştințe suficiente de geografie ca să aprecieze cât a fost teritoriul cucerit şi cât de mare era, de fapt, restul Daciei. Cu toată buna lui intenție de a flata pe imperialii romani, nu a ținut seama de alte surse istorice şi literare.

Iată câteva citate din autori latini.

Florus: "Dacii care depind de munți". "C. Scribonius Curius, proconsul al Macedoniei, care a renunțat la campania de a traversa Dunărea în 75-74 B.C. "fiind speriat de intunecimea pădurilor". Tot Florus îl aminteşte pe Virgilius care era speriat de "Dacii care vin dinspre Hister, care complotează împotriva noastră."

Iordanes despre Decebal: « Talentat în punerea capcanelor. » « Încă de la prima confruntare, Dacii i-au invins pe Romani, l-au omorit pe generalul Fuscus şi au capturat bogățiile din câmpul lor militar, printe care şi steagul legiunii a V-a, Alaudae. »

Tacitus spune că Caesar, în lucrarea sa"De bello Gallico" referindu-se la daci ,descrie "fortărețele regiunilor noastre şi puterea de a conduce era foarte incertă în acele timpuri."

Dio Cassius : **"Diplomat înzestrat, Decebal încheie un tratat cu Domitian, după Victoria Romanilor la Tapae, o pace favorabilă Dacilor (89), dar nu a încetat ca însuşi să se pregătească pentru un război nou cu Romanii, pe care îl anticipa. El şi-a întărit armata, fortărețele şi a încercat să formeze o coaliție cu toți vecinii lui care de asemenea erau îngrijorați, împotriva Romanilor. »**

« Al doilea război cu Romanii a început în 101. Chiar dacă s-au luptat eroic, Dacii au fost invinşi, în războiele din 101-102 şi 105-106. Decebal s-a sinucis ca să nu sufere umilința."

•

TEHNOLOGIILE DACILOR
Maşină de război pentru demolarea zidurilor din timpul războaielor daco – romane.

ŞEF DE LUCRĂRI, DR. ING. PAUL DOBRE
DR. CRISTINA DOBRE

Aducem în discuţie imaginea unei maşini de război evidenţiată între metopele columnei de la Roma pe zidul unei cetăţi dacice (fig.1), care, deşi a fost nominalizată de diferiţi autori în lucrările lor (C. Daicoviciu şi H. Daicoviciu), nu s-au precizat până la noi utilitatea şi modul de funcţionare ale acesteia.

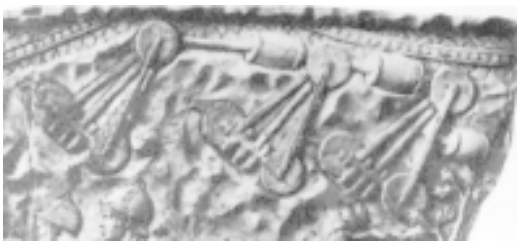

O maşină de război profilată pe zidul unei cetăţi acice (imagine de pe Columna lui Traian, al –II-lea război).

După un studiu documentat sub îndrumarea competentă a arheologului şi lingvistului Viorica Enăchiuc [care a identificat cetatea la care ne referim ca fiind cetatea dacică „Drubetis" ce se află pe malul Topliţei, la ieşirea din comuna Baloteşti, judeţul Mehedinţi, la 17 km. Nord de podul de peste Dunăre construit de Apolodor din Damasc la cererea lui Traian, pentru a trece trupele sale împotriva dacilor în al-II-lea război daco-roman (fig.2)] asupra imaginilor reprezentate pe Columna lui Traian şi asupra altor maşini de război de epocă, am reuşit în cele din urmă să stabilim că ne aflăm în faţa unei maşini de război folosite pentru demolarea zidurilor.

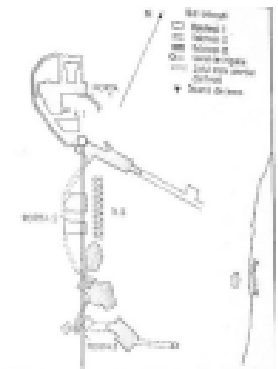

Planul cetăţii dacice „Drubetis" descoperită la Baloteşti, jud. Mehedinţi.

Pentru desluşirea utilităţii şi a modului de funcţionare, a trebuit mai întâi să stabilim părţile componente ale maşinii şi modul de funcţionare ale acestora, după care am trecut la realizarea practică a unei machete funcţionale a maşinii din imaginea de pe Columnă (fig.3).

În esenţă, maşina se compune dintr-un cadru principal (1) reprezentat printr-o bară orizontală, pe care sunt montate două contragreutăţi (6,7) reglabile ca poziţie, care permit obţinerea efectului maxim la impactul cu zidul. Astfel de contragreutăţi reglabile sunt utilizate frecvent şi în zilele noastre la unele aparate şi dispozitive uzuale [cântare decimale şi tip basculă, planşete pentru desen tehnic, etc.(fig. 4)], în scopul stabilirii poziţiei de echilibru sau reducerea efortului la acţionare a dispozitivelor respective.

Cadrul principal se termină cu un vârf-daltă care se poate reface sau înlocui în funcţie de gradul de uzură (în imaginea de pe Columnă nu apare, dar în realitate trebuie să existe. Fără prezenţa lui, maşina ar lovi zidul cu limitatorul de cursă, care s-ar deteriora în scurt timp şi maşina ar ieşi din funcţiune).

Pe cadrul principal sunt prinse articulat trei cadre secundare (2,3,4) prevăzute cu roţi de susţinere(5).

Un cadru secundar are în componenţă o axă (8) cu două roţi care servesc pe de o parte la susţinerea maşinii în timpul lucrului, iar pe de alta la înaintarea maşinii pe măsura demolării zidurilor, patru pinteni reglabili ca poziţie (9) montaţi pe axă prin intermediul a două pene înclinate (10).

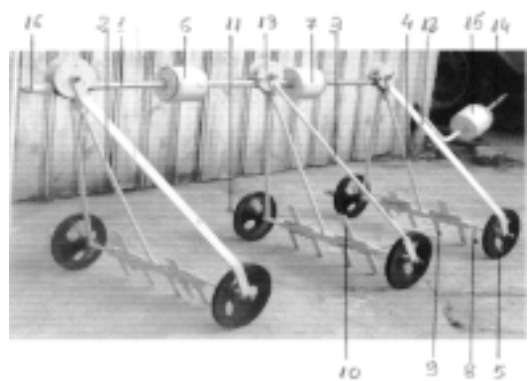

Maşină de război pentru demolarea zidurilor (machetă funcţională), realizată după imaginile de pe Columna lui Traian.

1- cadru principal;
2, 3,4 - cadru secundar;
5 - roată;
6,7,15 - contragreutăţi reglabile;

8 – axă cadru secundar;
9 – pinteni reglabili;
10 – pană înclinată;
11 – suport picior;
12 – bară verticală detaşabilă;
13 – limitator de cursă ;
14 – pârghie de comandă;
16 – vârf daltă.

de pe cadrul principal.

Mod de funcționare

Prin acționarea pârghiei de comandă în plan vertical (ridicare), partea inferioară a cadrului secundar (axa cu roți) rămâne fixată pe sol prin intermediul pintenilor care pătrund în sol sub nivelul roților, iar partea superioară şi implicit cadrul superior cu contragreutăți se deplasează

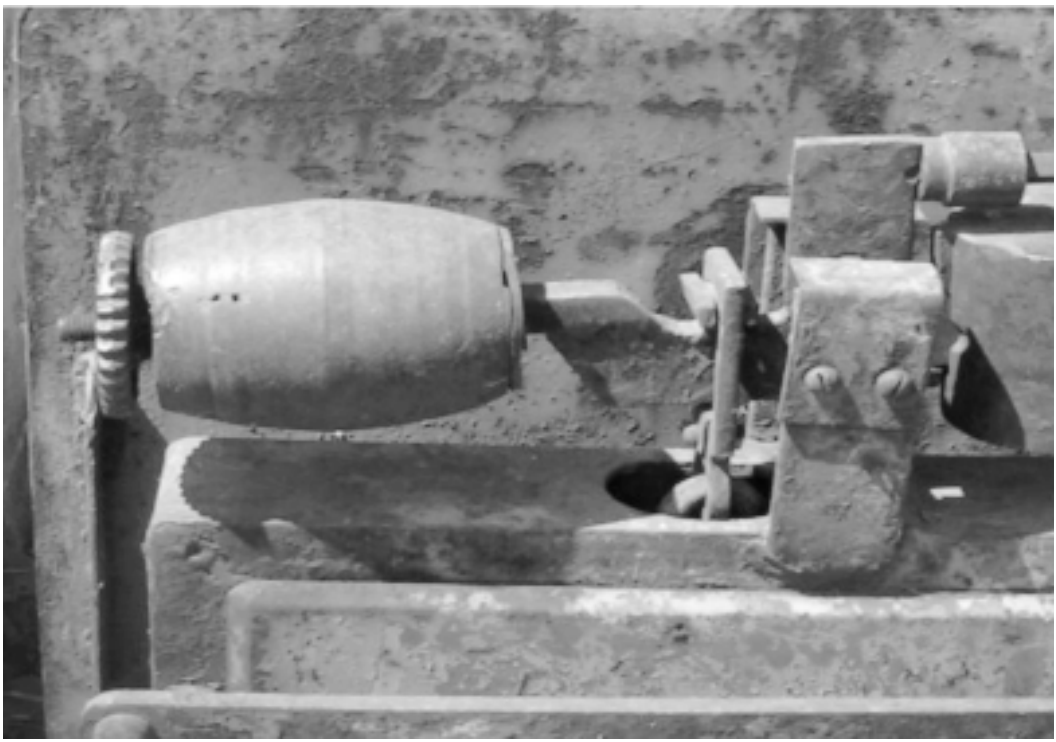

Cântar basculă cu contragreutate reglabilă

Axa roților se prelungeşte în exterior (pe partea dreaptă a maşinii când este acționată) prelungire ce reprezintă de fapt un suport pentru picior (11) prin intermediul căruia se asigură manevrarea maşinii în timpul lucrului şi mărirea stabilității prin imobilizarea de către soldații care o deservesc, cu talpa piciorului. Cadrul mai prezintă trei bare verticale care servesc pentru prinderea la cadrul principal. Bara din partea stângă (12) este detaşabilă.

Fiecare cadru secundar este prevăzut cu limitatori de cursă (13) care limitează cursa cadrului secundar față de cadrul principal la un unghi de aproximativ 60^0.

Cadrul secundar (4) diferă de celelalte două prin prezența unei pârghii de comandă (14) prinsă la bara verticală detaşabilă. Pe pârghia de comandă este montată o contragreutate reglabilă ca poziție(15) identică cu cele

spre înainte. În momentul în care cadrul secundar formează cu suprafața solului un unghi de 90^0, cadrul principal cu contragreutăți se găseşte într-un echilibru relativ, echilibru ce se strică o dată cu creşterea valorii unghiului peste 90^0, moment în care cadrul principal sub acțiunea contragreutăților este propulsat înainte cu o forță suficient de mare încât să asigure demolarea zidurilor cu care vine în contact prin intermediul vârfului daltă.

Dacă ne referim la cadrul principal, suprafața solului şi două cadre secundare (indiferent care din cele trei), constatăm că avem de-a face cu un mecanism de tip paralelogram deformabil la care laturile sunt paralele două câte două, respectiv cadrul principal şi suprafața solului constituie două laturi paralele şi barele verticale ale cadrelor

secundare considerate constituie celelalte două laturi paralele ale paralelogramului, în timpul lucrului modificându-se numai unghiurile dintre laturi. Astfel de mecanisme-patrulater sunt frecvent întâlnite şi în zilele noastre la o serie de maşini unde îndeplinesc roluri diferite (ex: grape cu discuri dezaxabile, cultivatoare, rabatoare, ştergătoare de parbriz, etc.)

Din punct de vedere tehnic, maşina este un amplificator mecanic, randamentul optim fiind determinat de poziționarea corespunzătoare a contragreutăților pe cadrul principal, poziția optimă stabilindu-se experimental.

În timpul campaniilor de război, deplasarea maşinii pe distanțe lungi se făcea în care de transport sau alte mijloace de transport şi nu pe roțile proprii care nu sunt destinate acestui scop; maşina era demontată pe subansamble, de aceea era concepută astfel încât asamblarea şi desamblarea să se realizeze relativ uşor şi în timp scurt.

În timpul lucrului (demolării), maşina era deservită de un soldat care o punea în mişcare prin intermediul pârghiei de comandă ; doi sau trei soldați ajutau la poziționarea şi deplasarea maşinii sau asigurau o mai bună stabilitate a acesteia prin apăsarea cu talpa piciorului pe prelungirea exterioară a axei cu roți.

De reținut este faptul că maşina funcționează corespunzător numai pe teren plan şi orizontal. Terenul reprezintă una din laturile paralelogramului deformabil iar cadrul principal constituie a II-a latură paralelă la prima latură considerată. Ori, pentru funcționarea maşinii în condiții optime, cadrul principal pe care sunt montate contragreutățile reglabile trebuie să fie perfect orizontal şi, implicit, terenul. Dacă terenul din vecinătatea zidurilor nu îndeplinea aceste cerințe, maşina nu era utilizabilă, eventual terenul trebuia amenajat în prealabil de către soldați.

Concluzii

Imaginea figurată pe Columna Traiană reprezintă o maşină de un nivel tehnic destul de ridicat având în vedere perioada luată în discuție, cu atât mai mult cu cât, raportându-ne la dispozitive tehnice de diverse categorii utilizate în prezent, regăsim la acestea unele din principiile tehnice ale maşinii studiate.

Comparativ cu alte maşini de epocă ce îndeplineau funcții similare, aceasta era deservită de un efectiv mic de soldați în condițiile în care rezultatul era net superior altor maşini de luptă.

Transportul şi asamblarea maşinii nu ridică probleme deosebite, în schimb planeitatea şi orizontalitatea terenului trebuie respectate cu rigurozitate.

Maşina de luptă pregătită pentru acționare

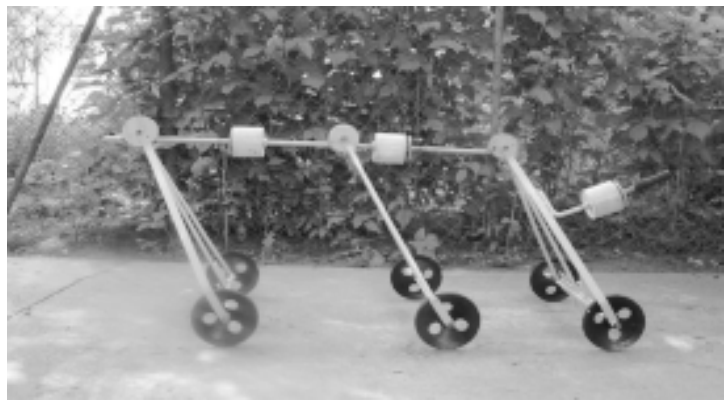

Maşina de luptă după acționare

DECEBAL, REPERE ICONOGRAFICE

OVLIVIA TULBURE-STRACHINĂ

Reconstituind acest monument de istorie şi artă universală căutăm să cunoaştem mai întâi cercetările de peste hotare, cât şi lucrările arheologilor şi istoricilor români. Din punct de vedere iconografic m-a preocupat primele desene şi comentarii din secolul XVI. Prezint în anexă filele de titlu a acestor autori.

Lucrările nu au fost traduse încă din limba latină clasică şi limba italiană ceea ce constituie o mare greutate învinsă numai cu ajutorul desenelor şi gravurilor.

Am crezut însă că este o datorie ca să înfăţişez tinerelor generaţii de elevi şi studenţi faptele istorice şi militare ale dacilor cu interpretarea care să se adreseze memoriei sufletului şi judecăţii, iar prin scenele columnei să completăm cunoştinţele de istorie a civilizaţiei universale.

Arhitectul sirian Apolodor a sculptat pe Columna de la Roma (cred opera lui cea mai măreaţă) "UN REGE DECEBAL PENTRU ETERNITATE" .

Oare de ce a fost omorât? Nu pentru realismul lui? Eu, care am reconstituit columna în două variante şi am desenat pe hârtie ceea ce marele artist a desenat pe marmură chipurile dacilor care fiind modele vii la Roma i-a imortalizat pentru eternitate.

Presupun şi consider o ipoteză de lucru că artistul a fost cititorul "comentariiIe1ui Traian" care au dispărut în vreme. De ce am cercetat izvoarele vechi, ca să fiu printre daci şi mai aproape de adevăr şi mai devotată Daciei în care m-am născut, fiind o femeie dacă de pe Mureş.

Cum putem caracteriza pe Decebal eternul rege din scenele care-l reprezintă şi pe care îl vom caracteriza în continuare:

rege frumos, înţelept, gânditor, militar înzestrat, hotărît, demn, necruţător cu trădătorii şi adversarii, dezamăgit, îngrozit, neclintit în măsuri pentru salvarea poporului său, a ştiut să se retragă când condiţiile au impus-o. Ce mă întristează cel mai mult este faptul că Decebal este eroul neamului dat uitării de către noi, urmaşii Terrei Dacica**.**

După 1900 de ani, perioadă în care s-a creat o imensă istoriografie asupra Columnei Traiane e totuşi necesar sa ne întrebăm şi să supunem unei examinări în spiritul actual al cercetărilor dacologice, problema deopotrivă de însemnată a prezenţei lui Decebal pe scenele columnei. De aceea după reconstituirea Columnei Traiane în două variante încerc să reaşez pe noi temeiuri prezenţa lui Decebal. Abordând tehnici şi metode noi de investigaţii împreună cu Ioan Rezoiu, maestru în tehnica intarsiei şi Alexandru Păvălaşcu, tehnician de înaltă clasă în domeniul electronic am realizat doua copii integrale a columnei în anul 1982 şi a doua metalică în 1988, fiind expusă în Muzeul "Daruri străbune" din Habic, judeţul Mureş. Prima expunere a primei variante (grafică fotografică) a fost în cadrul Muzeului de istorie din Galaţi.

Reconstituirea corectă şi nu convenabilă cum s-a făcut la copiile fragmentare şi altele ulterioare evenimentelor (Adamclisi, muzee antice din Roma, Austria,etc.).

Columna de la Roma este după iconografie operă contradictorie greu de pătruns în orzonturile ei. Ea acumulează un imens materal documentar: istoric, religios, militar, etnografic, etc.

Identificarea acestui monument european şi nu numai italian, căci prin cunoştinţele sirianului Apolor el cuprinde o arie geografică vastă necesitind o imensă muncă de investigaţie. Am reconstituit columna, simbolic şi tridimensional pentru a exalta istoria dacilor şi a fi printre daci, căci deşi suntem urmaşii dacilor am uitat de ei şi le-am supus altor teorii false.

Vom prezenta Figura 1 din primul război dacic care înfăţişează pe regele Decebal în secvenţele celei mai crâncene bătălii din vara târzie a anului 101. - LUPTA DE LA TAPAE.

Se observă printre arbori portretul lui Decebal în partea de sus. Steagurile dacice: dracu şi vexillum sunt

în colțul din dreapta.Dacii luptă cu săbii scurte, arcuri şi scuturi ovale. Dacii au răniți şi suferă pierderi.

În Figura 2 Decebal participă nemijlocit la luptă pentru reuşita atacului împotriva unui castru roman din Moesia. Observăm alături de el în grupul de luptători doi tarabostes unul atacă cu arcul, iar celălalt e scutier.

Figura 3 redă o parte din atacatorii daci a provinciei romane din sud, reprezentând o grupă a armatei de elită a dacilor reținută de pretorieni în turnul castrului. Conducătorul grupei este insuşi Decebal, neidentificat de inamic .

În figura 4 Decebal comandă trupele de elită având stegarul alături, în trei masive muntoase împădurite. Dacii se repliază în pădure în timp ce alți luptători daci barau cavaleria maură de a înainta în munții Oraştiei.

În figura 5 sunt redate cele mai impresionante personalități ale armatei dace conduse direct de marele rege, sunt înfățişate pe secvența intitulată de specialişti

"Bătălia din fața cetăților" . Consider că Statul major al armatei dace a impresionat deosebit pe artistul Apolodor care cu admirație şi mult talent a imortalizat pentru viitori ne glorioasa armată dacă. Se observă în partea de sus a muntelui tehnica de luptă a dacilor. Se vede instalată o BALLISTA în dreapta. Pe coama muntelui doi stegari cu dragonul dacic şi un vexillum suprapus ca un coif deasupra portretului deosebit de frumos al regelui dac. Jos în pădure şapte nobili daci, unii dintre ei generali sunt pregătiți pentru atac cu scuturi şi topoare. Am brodat chipul lui Decebal din acestă secvență cu steagurile şi scutul (reconstituit după scutul de paradă a lui Decebal).

În figura 6 este scena "Romanii asaltează cetatea" făcând testudo. Cuceresc cetatea din latura muntoasă. Dacii apără cu îndârjire cetatea Blidaru. În aceste momente grele regele Decebal îşi susține luptătorii.

În figura 7 solii lui Decebal depun armele jos şi cer pace. Lângă zidurile Sarmisegetuzei Decebal plin de demnitate alături de fratele său Diegis solicită pacea. Printre arme reprezentate sus se văd patru steaguri care depuse pe înălțime străjuiesc în poziție verticală cetatea cucerită şi eroica armată dacă. Rămân însă înălțate în aşteptarea rezultatelor păcii. Deşi trăiesc o mare dramă dacii în picioare cu mâinile întinse au aceiaşi măreție.

Radu Florescu care şi-a consacrat o parte din viața lui pentru studierea columnei şi a vestigiilor arhelogice apreciază: "Decebal are o atitudine demnă şi figura lui are o grandoare statuară chiar aici unde este înfățişat în momentul în care a fost silit să recunoască supremația militară a romanilor şi să abandoneze propria capitală în anul 102 când se sfârşeşte primul război dacic."

REGELE DECEBAL ÎN POEZIA CULTĂ ROMÂNEASCĂ

Prof. dr. Mihai Popescu
Biblioteca Militară Națională

Alimentată la focul viu al marilor probleme care au frământat istoria poporului român, poezia cultă românească nu putea să ocolească filonul de aur al slăvirii strămoşilor, tema dacică, una din temele majore ale întregii literaturi româneşti, dar şi piatra de temelie a structurilor mentale arhetipale de care suntem mai mult sau mai puțin conştienți şi care se manifestă dincolo de voința şi de intențiile noastre.

Alături de cronicari şi de istorici, de peste trei secole, de la începuturi la debutanții din mileniul al treilea, mai mult de o sută de poeți români şi-au asumat datoria de onoare de a cinsti originile, rădăcinile cele mai adânci ale ființei neamului nostru.

Tema dacică a constituit subiectul unor teze de licență şi de doctorat în istorie şi în litere (filologie), al unor antologii şi studii monografice. De exemplu, antologia Dacica*, realizată de Chirata Iorgoveanu-Dumitru şi publicată de Editura Minerva din Bucureşti, în anul 1978, cuprinde optzeci şi cinci de poeți cu aproape o sută cincizeci de poeme sau fragmente de poeme. În cei douăzeci şi opt de ani care au trecut de atunci s-au adăugat noi creatori şi noi creații. De la Dosoftei la Mircea Florin Şandru, au fost abordate genurile epic, liric şi dramatic, sau o împletire a lor, cu versificație clasică, populară ori în vers liber, ode, imnuri, rugăciuni, psalmi, meditații, cântece, scrisori. De la poeți aproape necunoscuți astăzi, la poeți de geniu şi de talie universală, Eminescu, Arghezi, Blaga sau Nichita Stănescu, de la poeme şi epopei naționale până la scurte poezii privind rostul nostru în lume, remarcăm diversitatea perspectivelor şi a mijloacelor tehnice şi artistice.*

Tema dacică a invitat şi invită poeții români la o confruntare cu necunoscutul şi imprevizibilul din noi, cu acel adânc ocean sau cu acea față nevăzută a lunii, din care creşte, în clipe de furtună sau în amieze de calm, chipul nostru de acum, într-o eternă primenire, într-o nemăsurată sete de absolut. Cine suntem, în fond, ne-o spun, până la urmă, vârstele poeziei.

Astfel îşi încheia scriitorul Paul Anghel o incursiune în universul fascinant al acestei lumi, pe care încercăm să o explorăm împreună cu dumneavoastră.

Trebuie să spunem, de la început, că fiecare poet se opreşte asupra unui element mai concret sau mai abstract al culturii şi civilizației dacilor, un eveniment sau un detaliu istoric, cunoscut sau inedit, real sau imaginar, adevărat sau fals, uneori. Cele mai înălțătoare dintre aceste creații poetice sunt cele în care strămoşii "învie" în fața noastră sau ne invită să călătorim cu sufletul în lumea lor.

Avem datoria să atragem atenția că multe din aceste încercări poetice pornesc de la premiza falsă că înfrângerea şi distrugerea Regatului Dac de către Imperiul Roman ar fi fost un eveniment pozitiv şi, prin urmare, benefic pentru formarea şi evoluția poporului român. Dacă am extrapola acest raționament, ar trebui să aducem "prinos de glorie şi de recunoştință" tuturor împăraților "pe care lumea nu putea să-i mai încapă",

de la "Dariu al lui Istaspe" până la cele douăsprezece invazii ruseşti din ultimele trei secole. Pare plăcut să-l însoţim pe Gheorghe Asachi (1788-1869), care, ajuns la Roma, în faţa Columnei lui Traian, consideră că:

Un român a Daciei vine la străbuni, ca să sărute
Ţărna de pe-a lor mormânturi şi să-nveţe-a lor virtute!

Dar ne întrebăm, despre ce virtute vorbeşte, a dacilor sau a romanilor ? Aici suntem nevoiţi să precizăm că atitudinea îngăduitoare, uneori chiar recunoscătoare, faţă de aşa-zisa acţiune civilizatoare a cuceririi romane şi acceptarea absurdei teorii a romanizării dacilor, concepţia idilică a naşterii poporului român din "înfrăţirea dintre daci şi romani", influenţează în mod negativ autenticitatea trăirii poetice şi, în ultimă instanţă, calitatea însăşi a creaţiei.

Dacă ar fi să alegem între erudiţia pedantă a "latiniştilor" şi stângăcia ori naivitatea "daciştilor", îi preferăm pe ultimii. Iată un fragment din Judecată, alegere şi hotărâre pentru începutul Ţării Româneşti şi starea întru care este acum supt domnia grecilor fanarioţi, leatul 1818*, în care Zilot Românul (1780-1850) meditează la soarta strămoşilor noştri:*

Dachii stătură:
Minuni făcură,
Cum sunt ştiute
În cărţi trecute;
Pre chiar romanii,
Lumii tiranii,
Aşa-i aduse
Supt bir îi puse.
Minune mare !
Romanii, care
Purt-atunci nume
Grozav în lume,
Atât să scază:
Supt dachi să cază.
Dar nu-i minune
Dacă vei pune
Nainte ţie
Acea frăţie,
Acea unire
'Ntr-o glăsuire,
Cu vitejie,
Cu vrednicie,
Fără trufie
————————-
De vei răspunde
Că acum unde
Dachii s-ascunde ?
Ei ar răspunde:
Unde-s romanii,
Lumii tiranii ?

Pentru că marele rege Decebal este întruchiparea însăşi a spiritului de libertate şi independenţă al strămoşilor noştri, este firesc să vedem că personalitatea sa, evenimente şi momente ale existenţei sale măreţe şi tragice în acelaşi timp, constituie elemente care declanşează înălţarea edificiului poetic.

Să-l însoţim pe Vasile Alecsandri (1821-1890), care, păşind pe "Valul lui Traian", vede proiecţia măreaţă a luptătorului pentru apărarea regatului său:

El se-ntinde ca o brazdă ce pe urma-i colosală
A săpat, în primul secul, o triremă ideală,
Sau ca frânghia destindă a giganticului arc
Ce-l purta, luptând cu Roma, Decebal, falnic monarh.

*Decebal este vrednic să fie personaj de epopee şi mulţi au fost cei care au invocat muzele pentru a putea realiza un asemenea proiect. Amintim doar câţiva dintre ei: Dimitrie Bolintineanu (1819-1872) (*Traianida*), Alexandru Pelimon (1822-1881) (*Traian în Dacia. Rezbelul romanilor cu dacii, la anul 102-105*), George Baronzi (1828-1896) (*Daciada*), Aron Densuşianu (1837-1900) (*Negriada*), Mihai Eminescu (1850-1889) (*Decebal*), Cicerone Theodorescu (1908- 1973) (*De bello dacico, *publicată postum, în 1989) Tudor George (1926-?) (*Dacica. Epopee naţională în sonete*, 1984). Deşi le-am trecut alături pe aceeaşi listă, proiectele au valori şi locuri extrem de diferite în istoria literaturii române şi în edificarea unei conştiinţe naţionale sănătoase.*

Pe cel mal descindea marele Traian,
Sta pe-o stâncă verde nalt ca un Titan;
Pe cest mal, dincoace, mândrul Decebal
Sta pe-o stâncă neagră ca pe-un piedestal.
Nalţi ca două turnuri, amândoi păreau,
Frunţile lor norii le încununau:
Ca dintr-un luceafăr mai strălucitor
Se vărsa lumina împrejurul lor.

Se ştie că, în perioada studenţiei berlineze, Mihai Eminescu a schiţat, în manuscrisele sale, planurile unei epopei, al unui ciclu conform teoriei metempsihozei şi al unei drame în versuri, închinate lui Regelui Decebal . Chiar dacă proiectele nu au fost realizate în forma

concepută inițial, Eminescu a creat ample fresce ale Daciei pământești:

Printre bolți săpate-n munte, lunecând întunecos,
Acolo-s dumbrăvi de aur cu poiene constelate,
Codrii de argint ce mișcă a lor ramuri luminate
Și păduri de-aramă roșă răsunând armonios.
dar și ale Daciei cerești:
Acesta-i raiul Daciei veche.-a zeilor împărăție:
Într-un loc e zi eternă - sara-n altu-n vecinicie,
Iar în altul, zori eterne cu-aer răcoros de mai;
Sufletele mari, viteze, ale-eroilor Daciei,
După moarte, vin în șiruri luminoase ce învie -
Vin prin poarta răsăririi care-i poarta de la rai,

fresce care au fost șlefuite de mai multe ori de către poet și folosite în arhitectura unor întinse poeme cum ar fi: Sarmis, Gemenii, Memento mori *sau* Odin și poetul.

Foarte des citatul poem Rugăciunea unui dac *ne introduce în nuanțele filozofice și teologice ale relațiilor dintre om și divinitate, reprezentată de zeul suprem Zamolxe, căruia îi sunt recunoscute puteri cosmogonice, atotcreatoare:*

Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată,
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi ?

El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii
Și din noian de ape puteri au dat scânteii,
El zeilor dă suflet și lumii fericire,
El este-al omenimei izvor de mântuire:
Sus inimile voastre ! Cântare aduceți-i,
El este moartea morții și învierea vieții !

Spre deosebire de înaintașii săi, dar și de poeții care au venit după el, Eminescu nu-l socotește pe Decebal un muritor ajuns rege, ci îi dă dimensiuni mitice și profetice. După ce este martor mut al opțiunii conducătorilor politici și militari ai dacilor, care:

Vor mai bine-o moarte crudă decât o viață sclavă;
Toarnă-n țestele mărețe vin și peste el otravă,
Și-n tăcerea sânt-a nopții ei ciocnesc, vorbesc și râd.

Râd și râsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting una câte una viețile ducilor daci!
Decebal, parcă trecut deja în rândul zeilor, se
adresează învingătorilor vremelnici:
El vorbește. Și profetic glasu-i secolii pătrunde:

Sufletu-i naintea morții luminează-a vremii unde;
Gândul lui - o prorocie, vorba lui - mărgăritar:

———————————————————————————

———————-

- Vai vouă, romani puternici ! Umbră, pulbere și spuză
Din mărirea-vă s-alege ! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor când nepoții n-or pricepe pe părinți -
Cât de naltă vi-i mărirea tot așa de-adânc' căderea.
Pic cu pic secând paharul cu a degradării fiere,
Îmbăta-se-vor nebunii - dispera-vor cei cuminți.

Pe-a istoriei mari pânze, umbre-a sclavelor popoare
Prizărite, tremurânde trec - o lungă acuzare -
Târând sufletul lor veșted pe-al corupției noroi.
Voi nu i-ați lăsat în voia soții lor. Cu putrezirea
Sufletului vostru propriu ați împlut juna lor fire,
Soarta lor vă e pe suflet - ce-ați făcut cu ele ? Voi !

Nu vedeți că în furtune vă blăstamă oceźne ?
Prin a craterelor gure răzbunare strig vulcane,
Lava de evi grămădită o reped adânc în cer,
Prin a evului nori negri - de jăratic cruntă rugă
Către zei - ca neamul vostru cel căzut, ei să-l
distrugă -
Moartea voastră: firea-ntreagă și popoarele o cer.

Dezlănțuirea geologică împotriva imperiului care încalcă legile divine este, după cum se vede, mult mai vehementă decât cea invocată de Mircea cel Bătrân în Scrisoarea III.

Poate la fel de cunoscut ca poemul Rugăciunea unui dac *și fiind uneori atribuit în mod greșit tot lui Eminescu, este poemul* Decebal către popor, *scris însă de George Coșbuc (1866-1918). Poetul își imaginează un cuvânt de îmbărbătare adresat de rege viitorilor eroi, înaintea luptei:*

Viața asta-i bun pierdut
Când n-o trăiești cum ai fi vrut !
Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
Mai vrem și-al doilea rău ?

Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori !
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit:
Dar nu-i totuna leu să mori

Ori câne-nlănțuit.
……
……..Dar cine-i viu
Să râdă ! Bunii râd și cad !
Să râdem, dar, viteaz răsad,
Să fie-un hohotit și-un chiu
Din ceruri până-n iad !

———————————-

Eu nu mai am nimic de spus !
Voi brațele jurând le-ați pus
Pe scut ! Puterea este-n voi
Și-n zei ! Dar vă gândiți, eroi,
Că zeii sunt departe, sus,
Dușmanii lângă noi !

Cauzele confuziei amintite ar putea fi tema comună, atitudinea filozofică asemănătoare și, desigur, râsul cu care ducii daci, la Eminescu, în Memento mori*, și luptătorii daci, la Coșbuc, în acest poem, întâmpină moartea ca pe o înălțare la Zamolxe.*

Poeții mai apropiați de vremea noastră, fără a părăsi episodul morții, au încerca să pătrundă misterul nașterii lui Decebal, integrându-le mioritic. Iată un fragment din poemul Decebalus per Scorillo:

Pe actul de naștere - vie pecetea,
Foamea de ființă, aprigă setea,
Decebal fiul scoborâtor
Din Scorilo muntele,
Scorilo pădurea,
Scorilo regele ogor,
Decebal fiul,
Decebal ultimul,
Decebal soarele răzvrătitor.

Nu te mira, sângele meu !

———————————————

Nu te cutremura, creștetul meu !
Și-n tine s-a-ntors
Decapitatul,
Spaima Romei de marmură,
Capul lui păduros.

N-auzi cum cântă
Un fluier de fag,
Un fluier de piatră,
Un fluier de os ?

Ne merge la suflet finețea intuitivă a poetului Marin Mincu:

Decebal n-a murit;
El doar s-a mutat în Ceilalți,
Simplu, cu un gest nevăzut,
Cum ar trece floarea în fruct
Când se schimbă anotimpul;
Eu, scribul, am păstrat lamura
Celor grăite până în ultima clipă…
Pornind de la constatarea simbolică și insolită că:
Țara e o columnă cu trunchiu-n Decebal,
Țara e o columnă cu Decebal în ea,

Adrian Păunescu vede cum poporul român îi ridică:

Lui Decebal columnă, căci merită columnă,
Rivală și alături de cea a lui Traian.
În cosmos e columna lui Decebal înfiptă,
Trăind destinul veșnic al calului troian.

Iar în alt poem, intitulat Părintele nostru*:*

Lucrăm la columna lui Decebal !
……
Crește columna lui Decebal !
……
Arde columna lui Decebal
……
Decebal, Decebal, Decebal
Trebuie-n veci neuitat,
Suie columna lui Decebal
Și peste a celuilalt.

Dacă doriți un abonament la
DACIA MAGAZIN
Trimiteți prin mandat poștal suma de 250 000 lei pe adresa Daniela Gridan 2700 Orăștie Piața Victoriei 20.
Veți primi începînd cu luna următoare douăsprezece numere ale publicației noastre.
Vă rugăm să specificați pe mandat adresa poștală corectă la care doriți să primiți revista.

AL VII –LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE ÎN DATE ȘI IMAGINI

Două zile de dezbateri, 95 de lucrări selectate, din cele 140 trimise, peste 600 de participanți și două minunate zile petrecute la Orăștie, care a fost în 1 și 2 iulie capitala comemorării regelui Decebal și peste toate, o excursie la cetățile dacilor. Acesta este pe scurt bilanțul celui de-al VII-lea congres internațional de dacologie DECEBAL 2007.

Sala rondă a Hotelului Intercontinental a șaptea oară plină la refuz

Personalități de seamă la deschiderea lucrărilor.

Dimu Lascu și Branislav Sefanofschi doi daci macedoneni despărțiți doar de spațiu acum, împreună la congres.

prof. Mariana Terra redactor șef al Daciei Magazin, iubitoare de daci plină de sensibilitate artistică

prof. dr. Viorica Enăchiuc sau recunoașterea internațională a unei personalități a istoriei europene.

prof Timotei Ursu consilier Dacia Revival venit la Congres cu un sincer îndemn la profesionalism și competență în cercetare.

Dispută amicală despre secretele Daciei între dr. Săvescu și Adrian Bucurescu.

Doctorul Napoleon Săvescu, suflet al dacismului, totdeauna binedispus când vine vorba despre strămoșii daci

Poză de final a unui Congres care a fost o reușită

A FOST ODATĂ LA ORĂȘTIE SAU POVESTEA UNEI COLIVE CUM NU S-A MAI POMENIT

Vladimir Brilinsky

A fost odată ca niciodată, pentru că aşa încep poveştile. Se mândrea Orăştia că va fi Capitala comemorării regelui Decebal. Şi a fost. La 1 iulie, după încheierea congresului de dacologie de la Bucureşti, cu mic cu mare lumea a venit la Orăştie să vadă minunea cea mare.

La Orăştie s-au strâns peste 7000 de oameni din toate colţurile ţării şi de pe 3 continente. Se anunţa înfăptuirea celei mai mari colive din istoria lumii, o colivă aşezată cu ocazia împlinirii a 1900 de ani de la moartea Regelui Decebal şi dedicată tuturor eroilor martiri români trecuţi în eternitate de-a lungul istoriei noastre. De dimineaţă, oaspeţi de seamă cum rar s-au reunit la Orăştie, au participat la deschiderea oficială a manifestărilor. Discursuri solemne şi de bun-simţ au venit din partea tuturor celor care au luat cuvântul. Prefectul de Hunedoara, Marius Cristian Vladu, cu un discurs sobru şi echilibrat, preşedintele Consiliului Judeţean, Mircea Moloţ, pragmatic şi vizibil preocupat de crearea unei infrastructuri solide în zona Munţilor Orăştiei, deputatul Ioan Timiş, bun cunoscător al istoriei şi a valorilor ei, deputatul Ionica Popescu, mucalită şi spirituală, hotărâtă să se bată cu „nebunii", dacă e nevoie, pentru apărarea istoriei, deputatul europarlamentar Iacob Monica Ridzi, dacă prin născare în lumea fascinantă a momârlanilor, şi peste toţi cei trei care şi-au dat mâna pentru realizarea acestei manifestări de excepţie, doctorul Napoleon Săvescu, suflet al mişcării dacologice, cel care trage an de an căruţa cu daci, cel care a ales Orăştia ca oraş de suflet, Liviu Pandele, un împătimit al dacilor, omul cu ideea colivei, cu finanţarea ei, şi venit la Orăştie cu o armată de oameni după el, gata să răstoarne lumea, şi -nu la sfârşit- dar ca o bună gazdă acolo unde îi este locul, primarul Orăştiei, Iosif Blaga, un om pentru care dacii înseamnă parte din sufletul său, cel care de 8 ani încoace îi sărbătoreşte pe strămoşi aşa cum se cuvine de „Zilele Dacilor". După discursurile inaugurale, într-un pelerinaj decent şi simplu, zeci de coroane de flori au fost depuse la bustul lui Decebal din Piaţa Victoriei, semn al preţuirii jertfei marelui erou.

În sala Casei de cultură Orăştie, ca în fiecare an, dar de data asta cu o participare mai consistentă, a avut loc concursul "Decebal şi epoca sa". Cei care au pus la punct acest concurs au fost reprezentanţii Muzeului Civilizaţiei Dacice din Deva prin secţia Etnografie şi Artă Populară Orăştie. Au participat patru echipaje, formate din câte trei

elevi, de la: Colegiul Naţional "Decebal" Deva, Liceul Teoretic "Traian" Deva, Grupul şcolar "Nicolaus Olahus" Orăştie şi Colegiul Naţional "Aurel Vlaicu" Orăştie. Competiţia a constat dintr-o serie de întrebări cu tematică istorică. Câştigător a fost echipajul Colegiului Naţional "Aurel Vlaicu" Orăştie, care a primit un premiu în valoare de cinci milioane de lei. Pe următoarele locuri s-au situat echipajele Liceului Teoretic "Traian" Deva şi Grupul şcolar "Nicolaus Olahus. Cei prezenţi la manifestările de la Orăştie au putut viziona şi o expoziţie organizată la Muzeul din Orăştie. Potrivit lui Mihai Căstăian, şef de Secţie la Muzeul de Etnografie şi Artă Populară din Orăştie, expoziţia s-a bucurat de un real succes şi interes din partea locuitorilor municipiului Orăştie şi nu numai. "Expoziţia "Dacii" prezintă aspecte ale civilizaţiei din zona Munţilor Orăştiei, cu precădere epopeea războaielor daco - romane. Astfel, în vitrinele expoziţiei se regăsesc exponate valoroase: piese de podoabă şi monede, ceramică, artefacte de fier şi arme, machete şi reconstituiri grafice. O categorie specială de piese o reprezintă materialele descoperite în cetatea dacică de la Ardeu, în campaniile din anii trecuţi, care scot în evidenţă importanţa acestui site istoric", a precizat Mihai Căstăian.

Şi după-amiază a început minunea. Piaţa Victoriei s-a umplut până la refuz. Muzica şi dansul au încins atmosfera la maxim. Formaţii ale Casei de cultură din Orăştie "Nivel 13" şi ale Liceului de artă Deva au electrizat mulţimea cu cântece dacice preluate de pe site-ul www.dacia.org , ansamblul Dacia din Braşov cu un program presărat cu muzică populară autentică, apoi au venit pe rând consacratele ETNO şi RO-MANIA iar sarea şi piperul le-a pus Aurel Moldoveanu.

Punctul culminant al manifestării l-a constituit, bineînţeles, coliva. Cea mai mare colivă din lume dedicată memoriei regelui dac Decebal şi martirilor români a reuşit să impresioneze profund prin imensitatea ei, demnă de Cartea Recordurilor. Ideea i-a aparţinut lui Liviu Pandele, dac pur-sânge din Braşov care nu este la prima ispravă de genul acesta. Cu ani în urmă, braşovenii gustau din cea mai mare oală de vin dacic, un alt record greu de doborât. De data asta ideea i-a venit după modelul Japoniei, care a realizat o colivă ce deţine ultimul record în materie: o colivă (din orez) care cântărea 2, 200 de tone, realizată de japonezi pentru comemorarea victimelor de la Hiroshima şi Nagasaki. Cel care l-a convins pe Liviu Pandele să-şi pună planul în aplicare tocmai la Orăştie a fost doctorul Săvescu, coorganizator şi sponsor al Zilelor Dacilor de 8 ani încoace. Pentru a intra în Cartea Recordurilor, coliva lui Decebal trebuia să fie mai grea decât cea a japonezilor. Astfel, o întreagă armată de oameni sub conducerea lui Liviu Pandele, care s-a dovedit un bun strateg, s-a pus pe treabă, cu câteva zile înainte, pentru a realiza cea mai mare colivă din lume şi pentru a bate recordul de la Soare-Răsare. Coliva românească a fost realizată în cantina Centrului de Pregătire şi Perfecţionare Jandarmi "Aurel Vlaicu" Orăştie, în condiţii maxime de igienă. Într-un final, după 24 de ore de muncă, cei şase bucătari care au muncit într-o căldură sufocantă, au reuşit. Coliva de la Orăştie a bătut recordul, cu o masă totală de 3, 363 de tone, nouă metri lungime, patru metri lăţime şi 0,1 metri înălţime. Era un vis ce se împlinea, era rodul unei munci de echipă bine organizată, care ducea Orăştia pentru prima dată în Guinness Book. Un sobor de preoţi a sfinţit această colivă. "Soborul de preoţi nu a oficiat un parastas, ci a sfinţit această colivă, ca o întreprindere de sine stătătoare a unor oameni care au dorit să-l omagieze pe marele rege Decebal în felul lor. Orice ţăran, înainte de a tăia o pâine sau de a se apuca de mâncat, cere binecuvântare pentru bucatele de pe masă şi îşi face o cruce creştineşte. Acest lucru am dorit să-l facem şi noi, dar la un nivel apropiat de cantitatea de colivă prezentată", a precizat unul dintre organizatorii evenimentului. Astfel, după ce a fost sfinţită, coliva de peste trei tone a fost împărţită tuturor celor prezenţi. Însuşi marele actor român Alexandru Arşinel, prezent la eveniment, a fost impresionat plăcut de colivă. "La început credeam că este vorba doar de o poveste frumoasă, care nu se va realiza, dar când am văzut-o, am rămas profund emoţionat. Realizarea unei colive atât de mari, înseamnă pentru toţi dispăruţii noştri, pentru cei care şi-au lăsat oasele în pământ, un dar din partea celor din Orăştie pentru tihna şi liniştea lor dincolo de viaţă. Şi când este vorba şi de Decebal, totul capătă dimensiuni uriaşe. Aici la Orăştie, între atâţia daci, mă simt ca acasă. Atât de familiar mi se pare locul acesta, că am senzaţia că vin aici de 2.000 de ani" a declarat Alexandru Arşinel. De fapt, inegalabilul actor a fost cel care a primit primul pahar de colivă, dar nu tot el a fost primul care a şi gustat-o, pentru că din paharul său, primul a gustat doctorul Napoleon Săvescu, prieten de suflet şi de nădejde al lui Alexandru Arşinel. Şi pentru ca totul să fie ca la carte şi omologarea pentru cartea recordurilor să fie o reuşită, reţeta care a fost folosită trebuia menţionată în faţa tuturor. 720 de kg de arpacaş, 360 kg de miez de nucă, 300 de kg de zahăr, 150 de kg de biscuiţi simpli, 144 de kg de lămâie, 100 de kg de orez, 60 de kg de zahăr pudră, 50 de kg de bomboane roşii, galbene şi albastre, 24 de kg de zahăr vanilat, 15 kg de sare fină şi 2.160 de litri de apă (dintre care 720 de litri s-au evaporat prin fierbere).

S-au împărţit peste 12.000 de pahare, într-o ordine de nota 10, ordine asigurată de jandarmi iar mulţimea nu s-a călcat în picioare, aşa cum doar unor ziarişti mai puţin corecţi le-a plăcut să spună.

La Orăştie nu se putea încheia o manifestare de o asemenea anvergură fără un foc de artificii pe măsură, un foc de artificii senzaţional pe acordurile Odei Bucuriei. Şi s-a potrivit de minune pentru că la Orăştie lumea s-a bucurat într-adevăr. A fost o sărbătoare cum nu a mai fost şi cum poate nu va mai fi decât peste altă sută de ani.

Şi mai este ceva. A fost aceasta o zi, în care întreaga ţară a fost lovită consistent de ploi şi vijelii, dar în timp ce Bucureştiul era paralizat iar Sibiul semăna cu Veneţia, în Deva zburau acoperişuri, la Alba Iulia turna cu găleata, în Bistriţa mureau oameni răpuşi de puhoaie, iar la Baia Mare era sfârşitul lumii, la Orăştie, soarele a zâmbit întreaga zi, cum a ştiut el mai bine, tuturor celor prezenţi. A fost, la urma urmei,o binecuvântare a naturii dată acestei manifestări

Personalități de marcă la Orăștie inaugurând Serbările Comemorative Decebal 2007.

Liviu Pandele un dac veritabil de la poalele Tâmpei, sau ideea unei colive cum nu s-a mai văzut.

Bustul lui Decebal străjuit cum se cuvine.

Prefectul de hunedoara Marius Cristian Vladu încadrat de doi români cu suflete de daci primarul Orăștiei Iosif Blaga și dr. Napoleon Săvescu.

Semn pios al prețuirii jertfei Marelui Rege Decebal, adus de către Napoleon Săvescu, Liviu Pandele și Vladimir Brilinsky trei dintre artizanii manifestării.

Deputatul Ioan Timiș și consilierul Mircea Negru în fața bustului lui Decebal.

După 24 de ore de fiert în cazanele unei unități militare coliva este gata să fie dusă spre locul manifestării.

Însemnele dacice pe inelul doamnei deputat europarlamentar Iacob Monica Ridzi atrag atentia doctorului Săvescu.

Păzită de ochii tuturor ferm, până la finalizare, în acopaniamentul clopotelor catedralei din Orăștie, coliva iese în sfârșit la lumină.

Mulțumirea lucrului bine făcut se vede pe fețele invitaților de onoare ai Orăștiei

Tricolorul românesc pe cea mai mare colivă din lume, în greutate de3363 de kilograme